

Publikatieblad

van de Europese Gemeenschappen

ISSN 0378-7079

C 201

32e jaargang

7 augustus 1989

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

Nummer

Inhoud

Bladzijde

I Mededelingen

.....

II Voorbereidende besluiten

Economisch en Sociaal Comité

Zitting van juni 1989

89/C 201/01

Advies over:

- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende een communautaire procedure tot vaststelling van toleranties voor residuen van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik,
- het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 81/851/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik, en
- het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot uitbreiding van de werkingssfeer van Richtlijn 81/851/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik, en houdende aanvullende bepalingen voor immunologische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik

1

89/C 201/02

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 80/390/EEG met betrekking tot de wederzijdse erkenning van het prospectus dat moet worden gepubliceerd bij opneming van effecten in de officiële beursnotering

5

89/C 201/03

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot aanvulling van het gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde en tot wijziging van de artikelen 32 en 28 van Richtlijn 77/388/EEG — bijzondere regeling voor gebruikte goederen, kunstvoorwerpen, antiquiteiten en voorwerpen voor verzamelingen

6

89/C 201/04

Advies over de economische situatie in de Gemeenschap medio 1989

8

89/C 201/05

Advies over de sociale ontwikkeling in de Gemeenschap in 1988

17

II

(Voorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies over:

- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad houdende een communautaire procedure tot vaststelling van toleranties voor residuen van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik,
- het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 81/851/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik, en
- het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot uitbreiding van de werkingssfeer van Richtlijn 81/851/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik, en houdende aanvullende bepalingen voor immunologische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik ⁽¹⁾

(89/C 201/01)

De Raad van de Europese Gemeenschappen heeft op 23 januari 1989 besloten, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 43 en 100A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over de bovengenoemde voorstellen.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 juni 1989 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Ramaekers.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 267e zitting (vergadering van 21 juni 1989) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De drie voorstellen in kwestie liggen in de lijn van de voltooiing van de interne markt. Zij hebben verschillende doelstellingen, nl. de vrije handel en de bescherming van de gezondheid van mens en dier.

1.2. Sinds de Europese Gemeenschap wettelijke maatregelen t.a.v. diergeneesmiddelen neemt, voert zij de bescherming van de gezondheid hoog in het vaandel; zij gaat echter niet voorbij aan de eisen m.b.t. de ontwikkeling van de industrie en de bevordering van de geneesmiddelenhandel in de Gemeenschap.

1.3. In dit verband moet worden gewezen op de eerste twee overwegingen van Richtlijn 81/851/EEG ⁽²⁾,

waarin wordt gesteld dat „elke regeling op het gebied van de produktie en de distributie van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik de bescherming van de volksgezondheid als hoofddoel moet hebben”, maar dat „dit doel moet worden bereikt met middelen die de ontwikkeling van de industrie en de handel in geneesmiddelen in de Gemeenschap niet kunnen afremmen”.

1.4. Het is moeilijk, tussen deze uiteenlopende eisen een evenwicht te bereiken, temeer daar het publiek door allerlei gevallen van misbruik steeds ongeruster is geworden. Deze situatie vergt daarom een striktere controle op het in de handel brengen, de distributie en het gebruik van diergeneesmiddelen.

1.5. *Onderlinge erkenning*

1.5.1. Het vereenvoudigde systeem van onderlinge erkenning van nationale vergunningen zou wel eens niet meer waard kunnen blijken te zijn dan de zwakste schakel van de keten.

⁽¹⁾ PB nr. C 61 van 10. 3. 1989, blz. 3-20.

⁽²⁾ PB nr. L 317 van 6. 11. 1981.

1.5.2. Dit stelsel kan slechts aanvaardbaar zijn wanneer de besluitvormings- en evaluatieprocedures van de bevoegde instanties van de lid-staten geharmoniseerd worden op basis van wetenschappelijke criteria van een zodanig niveau dat een veilig en doelmatig gebruik van de produkten in kwestie gewaarborgd is.

1.6. *Harmonisatie en strikt beleid: de enig mogelijke wegen*

1.6.1. De huidige wetgeving dient in bovenstaande zin te worden aangescherpt en er moet dienovereenkomstig naar harmonisatie worden gestreefd.

1.6.2. De Commissie streeft daarom naar het volgende:

- adequate eisen bij het in de handel brengen van diergeneesmiddelen,
- maatregelen om steeds beter toe te zien op deze geneesmiddelen,
- systematische voorlichting aan gebruikers en deskundigen.

1.7. *Toekomstige maatregelen*

1.7.1. De Commissie zou naar de mening van het Comité in het kader van andere richtlijnen bovendien het volgende moeten overwegen:

- het opzetten van een gegevensbank waarin informatie over alle op de Europese markt toegestane diergeneesmiddelen wordt opgeslagen,
- meer stelselmatig overleg met gebruikers, consumenten en producenten over het veilig gebruik van de betrokken produkten,
- het bevorderen van fok- en verhandelingsmethoden waarbij de kwaliteit vooropstaat, en wel met een tweeledig doel: bescherming van de gezondheid van de consument en handhaving van de kwaliteit van de veeteelt.

Met deze zorg voor kwaliteit in gedachten zou kunnen worden overwogen, een „gezondheidskaart” voor veehouderijen in te voeren.

1.7.2. Bovendien moet stelselmatiger onderzoek worden uitgevoerd, zodat nagegaan kan worden welke gevolgen de lozing van afval van dierlijke oorsprong voor het milieu kan hebben. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de bestaande EG-wetgeving m.b.t. de evaluatie van milieu-effecten. Het Comité wijst in dit verband op de adviezen die het hierover heeft uitgebracht.

2. *Voorstel voor een verordening van de Raad houdende een communautaire procedure tot vaststelling van toleranties voor residuen van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik*

2.1. *Algemene opmerkingen*

2.1.1. Het Comité hecht zijn goedkeuring aan het voorstel voor een verordening van de Commissie, dat

erop gericht is tussen nu en 1 januari 1997 een lijst op te stellen van in de gehele EG geldende maximale toleranties van residuen van werkzame bestanddelen in diergeneesmiddelen.

Aan de hand hiervan moeten de wetgevingen van de lid-staten m.b.t. diergeneesmiddelen verder geharmoniseerd worden, vooral waar het gaat om produktie en beoordeling, en daarmee ook om verlening van een vergunning en classificatie.

2.1.2. Het Comité constateert dat het comité voor geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik een belangrijke functie krijgt.

Aangezien een besluit van dit comité verstreckende gevolgen kan hebben voor de gezondheid van de consument, is het noodzakelijk dat dit orgaan onafhankelijk functioneert.

2.2. *Bijzondere opmerkingen*

2.2.1. Om verwarring te voorkomen, acht het Comité het nuttig, in de definities een duidelijk onderscheid te maken tussen de „werkzame bestanddelen” van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik en deze geneesmiddelen zelf.

2.2.2. Het Comité zou graag zien dat de EG-normen overeenkomen met de door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) aanbevolen mondiale normen. Om concurrentievervalsing te voorkomen, zou bij het vaststellen van de normen ook moeten worden gelet op de overeenkomsten die in het kader van de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel (GATT) gesloten zijn.

2.2.3. In het belang van de volksgezondheid dient de tolerantie die per werkzaam bestanddeel wordt vastgesteld, zo laag mogelijk te zijn om ieder risico voor de gezondheid van de consument uit te sluiten.

De Europese Gemeenschap bestrijkt volkeren met zulke uiteenlopende voedingsgewoonten dat een onderscheid per voedingsmiddel zeer aanvechtbaar is.

Het Comité vindt dat bij het vaststellen van een zodanige tolerantiedrempel dat de gezondheid van de consument beschermd wordt, net zo goed moet worden gekeken naar de criteria volksgezondheid en consumentenbelang als naar de technologische belangen van de levensmiddelenindustrie.

2.2.4. Toleranties die voorlopig voor een termijn van drie jaar worden vastgesteld, mogen volgens het Comité slechts bij uitzondering met drie jaar verlengd worden.

2.2.5. Het Comité stemt in met het principe, het verbod om diergeneesmiddelen toe te dienen die een in bijlage 4 opgenomen werkzaam bestanddeel bevatten, tot alle voedselproducerende dieren (met inbegrip van voor de export bestemde dieren) uit te breiden.

2.2.6. Het Comité is van mening dat de procedure voor goedkeuring van toleranties en de procedure voor „hoogwaardige technieken” (Richtlijn 87/22/EEG) gelijktijdig moeten worden toegepast, evenals de goedkeuring van de formules door de autoriteiten van de lidstaten.

2.2.7. Het Comité stelt de Commissie voor, de consumentenorganisaties te raadplegen over vraagstukken die gevolgen voor de gezondheid van de mens zouden kunnen hebben.

3. Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 81/851/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik

3.1. Algemene opmerkingen

3.1.1. De voorstellen tot wijziging van Richtlijn 81/851/EEG dragen volgens het Comité bij tot verbetering van het huidige systeem en maken een betere bescherming van de gezondheid van mens en dier mogelijk, omdat hierdoor:

- het bijhouden van een register verplicht wordt,
- voorafgaande vergunning aan de betrokkenen vereist wordt.

Doordat er in de lidstaten echter nog steeds enorme verschillen bestaan in bezit, distributie, kosten, classificatie van — al of niet door een dierenarts voor te schrijven — diergeneesmiddelen, gebruiksadviezen en controle, komt de door de consument gewenste veiligheid in het gedrang en wordt het risico van concurrentievervalsing niet weggenomen.

3.1.2. Het onderscheid tussen het gebruik van diergeneesmiddelen voor zuiver geneeskundig gebruik en voor andere, preventieve of produktiedoeleinden zou duidelijker moeten zijn. Alles dient echter aan de hand van soortgelijke criteria beoordeeld te worden om de gezondheid van de consument te beschermen.

3.1.3. Er was redelijkerwijs een parallel te verwachten tussen de Commissievoorstellen betreffende medicijnen voor dieren en die voor mensen, omdat beide op de gezondheid van de mens inwerken.

Volgens het Comité zou het met het oog op de volksgezondheid dan ook verkieslijk zijn, de regelingen voor medicijnen voor menselijk en die voor dierlijk gebruik beter te coördineren.

3.2. Bijzondere opmerkingen

3.2.1. In verband met de — hoogst wenselijke — doelstelling m.b.t. de volksgezondheid dienen volgens het Comité degenen die van een lid-staat of van de EG toestemming krijgen om stoffen te distribueren die in of als diergeneesmiddelen gebruikt kunnen worden, zo competent mogelijk te zijn.

3.2.2. Het Comité dringt erop aan dat de Commissie nu reeds een lijst opstelt van diergeneesmiddelen die gebruikers op de Europese markt worden aangeboden. Deze Europese lijst zou inzicht kunnen geven in bestaande verschillen in de classificatie van op voorschrift verkrijgbare diergeneesmiddelen, zodat aan de hand hiervan voorstellen van harmonisatie kunnen worden gedaan. Voorts vindt het Comité dat bij ieder diergeneesmiddel afzonderlijk zou moeten worden nagegaan in hoeverre het gebruik hiervan onder toezicht van een deskundige moet plaatsvinden.

3.2.3. Het Comité neemt er kennis van dat de in het voorstel tot wijziging van Richtlijn 81/851/EEG aangegeven maatregelen slechts een aanzet vormen om de zwarte markt voor diergeneesmiddelen en het misbruik hiervan tegen te gaan. Deze maatregelen zouden dan ook alleen maar een voorlopig karakter mogen dragen. De Commissie zou een tijdschema voor de te nemen maatregelen moeten opstellen om de gehele diergeneesmiddelensector te saneren en tot een harmonisatie van de wetsvoorschriften op dit gebied te komen (die gemakkelijker is omdat er geen vergoedingen bestaan).

3.3. Gedetailleerde opmerkingen

3.3.1. Uitdrukkingen als:

- „voor voederdoeleinden”,
- „een klein aantal dieren”,
- „voedselproducerende dieren”,
- „indien nodig, en vooral...”,
- „eventueel”, en
- „onder de normale gebruiksvoorwaarden”

dienen duidelijker te worden omschreven om misverstanden uit te sluiten.

3.3.2. Artikel 4

Als lidstaten binnen de grenzen van dit artikel toediening van door een dierenarts bereide geneesmiddelen toestaan, zou dit slechts onder de volgende voorwaarden mogen geschieden:

- de aldus bereide geneesmiddelen worden niet stelselmatig ter vervanging van een soortgelijk toegestaan produkt gebruikt,
- zij worden zeer nauwkeurig geregistreerd.

4. Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot uitbreiding van de werkingssfeer van Richtlijn 81/851/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lid-staten inzake geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik, en houdende aanvullende bepalingen voor immunologische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik

4.1. Algemene opmerking

Het Comité is van mening dat de nagestreefde harmonisatie van de criteria ter beoordeling van de veiligheid en doelmatigheid van immunologische geneesmiddelen prioriteit zou moeten krijgen.

4.2. Bijzondere opmerkingen

Artikel 2, eerste lid

De kwantitatieve kenmerken van bepaalde levende vaccins worden normaliter in aantal levende organismen per dosis uitgedrukt; hiermee moet rekening worden gehouden.

Artikel 5

Als de bijlage van Richtlijn 81/852/EEG betreffende biologische produkten niet gedetailleerd genoeg is, zal dit niet tot harmonisatie bijdragen (wanneer de eisen te algemeen zijn, kan de interpretatie namelijk van land tot land verschillen).

In de richtlijn zou erkend moeten worden dat de voor de registratie van biologische produkten vereiste rapporten van deskundigen verschillen van die voor andere medicijnen.

Gedaan te Brussel, 21 juni 1989.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 80/390/EEG met betrekking tot de wederzijdse erkenning van het prospectus dat moet worden gepubliceerd bij opneming van effecten in de officiële beursnotering⁽¹⁾

(89/C 201/02)

De Raad heeft op 12 april 1989 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 54 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor economische, financiële en monetaire vraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 juni 1989 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pardon.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 267e zitting (vergadering van 21 juni 1989) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. De Raad is op 17 april 1989 overgegaan tot vaststelling van een richtlijn „tot coördinatie van de eisen gesteld aan de opstelling van, het toezicht op en de verspreiding van het prospectus dat moet worden gepubliceerd bij een openbare aanbieding van effecten” (89/298/EEG)⁽²⁾.

Mocht de openbare aanbieding betrekking hebben op effecten die bestemd zijn om te worden opgenomen in de officiële notering aan een effectenbeurs, dan moet de daarin vervatte informatie overeenkomen met de informatie die moet worden verstrekt krachtens Richtlijn 80/390/EEG⁽³⁾, zoals gewijzigd bij Richtlijn 87/345/EEG⁽⁴⁾.

Luidens het thans te behandelen richtlijnvoorstel kan het op een openbare aanbieding betrekking hebbende prospectus (Richtlijn 89/298/EEG), waarvan de daarin verstrekte informatie overeenkomt met de informatie die is voorgeschreven bij Richtlijn 80/390/EEG, zoals gewijzigd bij Richtlijn 87/345/EEG, worden gebruikt voor de opneming van effecten in de officiële notering aan een effectenbeurs van enigerlei lid-staat, mits dit prospectus tijdens de aan deze opneming in de officiële notering voorafgaande drie maanden is goedgekeurd door de autoriteiten die belast zijn met de goedkeuring van het bij een openbare aanbieding van effecten te publiceren prospectus.

2. Het gaat in dit geval om de uitbreiding van de regeling inzake wederzijdse erkenning van het prospectus, ten aanzien waarvan het Comité in zijn van 14 april 1987 daterend advies⁽⁵⁾ over de vast te stellen Richtlijn 87/345/EEG houdende wijziging van Richtlijn 80/390/EEG, met een toepassing daarvan had ingestemd.

3. Het Comité stemt in met dit richtlijnvoorstel.

De uitbreiding van de economische ruimte van de Gemeenschap waarbinnen de ondernemingen hun activiteiten dienen te ontplooien, brengt een gelijktijdige vergroting met zich van hun financieringsbehoeften en van de kapitaalmarkten, waarop deze ondernemingen een beroep moeten doen om in die behoeften te kunnen voorzien.

Met de op handen zijnde liberalisering van het kapitaalverkeer op 1 juli 1990 en 1 januari 1993 (voltooiing van de binnenmarkt) in het verschiet, is het zaak dat de Raad overgaat tot vaststelling van de onderhavige, hierop gerichte maatregel.

⁽¹⁾ PB nr. C 101 van 22. 4. 1989.

⁽²⁾ PB nr. L 124 van 5. 5. 1989, blz. 8.

⁽³⁾ PB nr. L 100 van 17. 4. 1980, blz. 1.

⁽⁴⁾ PB nr. L 185 van 4. 7. 1987, blz. 81

⁽⁵⁾ PB nr. C 150 van 9. 6. 1987, blz. 18.

Gedaan te Brussel, 21 juni 1989.

De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
Alberto MASPRONE

Advies over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot aanvulling van het gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde en tot wijziging van de artikelen 32 en 28 van Richtlijn 77/388/EEG — bijzondere regeling voor gebruikte goederen, kunstvoorwerpen, antiquiteiten en voorwerpen voor verzamelingen

(89/C 201/03)

De Raad heeft op 23 januari 1989 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 99 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité advies te vragen over het bovengenoemde voorstel.

De Afdeling voor economische, financiële en monetaire vraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 juni 1989 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Della Croce.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 267e zitting (vergadering van 21 juni 1989) het volgende advies uitgebracht dat met vrijwel algemene stemmen (twee onthoudingen) is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Onderhavig voorstel vloeit voort uit artikel 32 van de zesde BTW-richtlijn en heeft betrekking op de belasting over de toegevoegde waarde (BTW) die geheven wordt op gebruikte goederen, kunstvoorwerpen, antiquiteiten en voorwerpen voor verzamelingen, zoals gedefinieerd in de bijlage bij dit voorstel.

1.2. Doel van dit voorstel is, tot een zodanige gemeenschappelijke BTW-regeling te komen dat de noodzakelijke neutraliteit van het gemeenschappelijke stelsel wordt gewaarborgd en dat dubbele belastingheffing wordt voorkomen. Het Hof van Justitie heeft namelijk herhaaldelijk bevestigd dat gebruikte voorwerpen waarover al een keer BTW is betaald, bij wederverkoop niet opnieuw mogen worden belast.

1.3. Artikel 32 van de zesde BTW-richtlijn — de rechtsgrondslag voor onderhavig voorstel — dient door een nieuwe tekst te worden vervangen.

1.4. In dit artikel werd bepaald dat de Raad vóór 31 december 1977 een communautaire belastingregeling moest vaststellen die van toepassing zou zijn op de in onderhavig richtlijnvoorstel bedoelde goederen. De Commissie heeft op 11 januari 1978 een voorstel in die zin ingediend, welk voorstel zij op 14 mei 1979 heeft gewijzigd. Dit voorstel heeft zij in een later stadium ingetrokken omdat het niet aan de behoeften bleek te beantwoorden. Het Comité heeft zich hierover in een op 1 juni 1978 uitgebracht advies (rapporteur: de heer Peyromaure-Debord-Broca) uitgesproken.

Het onderhavige voorstel wijkt echter aanzienlijk van het vorige af.

1.5. Een en ander bewijst wel hoe gevoelig en gecompliceerd deze problematiek is, hetgeen ook blijkt uit het feit dat de diverse lid-staten uiteenlopende regelingen toepassen.

1.6. Hoewel de resultaten die bij de veralgemening van de belasting over de toegevoegde waarde in alle lid-staten zijn geboekt als positief moeten worden betiteld, blijken de door de Commissie ingediende specifieke voorstellen veel minder succes te hebben: tal van voor-

stellen liggen al sinds geruime tijd bij de Raad op tafel. Ook het aantal bij het Hof van Justitie aanhangig gemaakte zaken is niet gering.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De tijd lijkt thans rijp om een communautaire regeling in te voeren inzake de heffing van BTW op gebruikte goederen, kunstvoorwerpen, antiquiteiten en voorwerpen voor verzamelingen. De overeenkomstig artikel 32 van de zesde BTW-richtlijn in te voeren communautaire belastingregeling dient echter wel te stroken met de arresten van het Hof van Justitie, en de totstandbrenging van de binnenmarkt ten goede te komen.

2.2. De doelstellingen van het voorstel van de Commissie zijn dan ook aanvaardbaar en kunnen worden onderschreven.

2.3. De belastingsproblematiek is echter een zeer ingewikkelde materie, en de invoering van een gemeenschappelijk stelsel wordt bemoeilijkt door het feit dat de situatie in de lid-staten uiteenloopt.

2.4. Daarom kan de Afdeling met het aan dit richtlijnvoorstel ten grondslag liggende beginsel instemmen, maar heeft zij bepaalde twijfels over de hierin opgenomen bepalingen en over diverse technische aspecten.

2.5. Het voorstel van de Commissie biedt geen alomvattende oplossing voor de door het Hof van Justitie aan de orde gestelde problematiek i.v.m. de dubbele belastingheffing. Het is echter zaak dat strikt wordt vastgehouden aan het beginsel dat op geen enkel goed twee keer BTW mag worden geheven.

2.6. Het door de Commissie als zeer breed betitelde toepassingsgebied van de bijzondere regeling dient wellicht beter te worden afgebakend.

Dit betekent niet noodzakelijkerwijs dat het toepassingsgebied kleiner moet worden; het moet echter mogelijk worden om de bijzondere regeling uitsluitend toe te passen wanneer het gaat om goederen waarover, toen zij voor het eerst op de markt werden gebracht, reeds BTW verschuldigd was, of om goederen die i.v.m. hun bijzondere aard daarvan waren vrijgesteld of die op de markt werden gebracht toen de BTW nog niet was ingevoerd.

2.7. Hoewel de oplossing waarbij de door de wederverkoper behaalde winst als belastinggrondslag wordt genomen in bepaalde opzichten het voordeel heeft dat zij eenvoudig is, krijgt de belastingheffing in andere opzichten hierdoor een van de traditionele BTW afwijkend karakter. Volgens de bijzondere regeling wordt in feite niet de waarde van het goed, maar de winst van de wederverkoper belast (de Commissie definieert deze winst als het verschil tussen de verkoopprijs, exclusief belasting over de toegevoegde waarde, op het moment van wederverkoop en de aankoopprijs van het goed, belasting inbegrepen).

2.8. Uit het feit dat de lid-staten luidens het voorstel de totale winst gedurende het tijdvak van aangifte als belastinggrondslag mogen hanteren, blijkt het veranderde karakter van de belastingheffing nog duidelijker. In dit geval is er geen enkele reële band met de waarde van ieder verkocht goed, en heeft de eindverbruiker helemaal geen zicht meer op de belasting die hij verschuldigd is.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Het voorstel van de Commissie om edele metalen en edelstenen buiten de bijzondere regeling te houden, is opportuun; hetzelfde geldt voor het voorstel om sieraden wel onder de bijzondere regeling te laten vallen.

Het voorstel om onder de bijzondere regeling ook voorwerpen te laten vallen die zijn samengesteld uit edelstenen of edele metalen, wanneer althans de waarde van de materialen waaruit de voorwerpen bestaan, niet meer dan 50 % van de verkoopprijs bedraagt, lijkt echter wat willekeurig. Het feit dat het zo moeilijk is om tot een objectieve taxatie te komen, zal waarschijnlijk tot tal van geschillen en/of gevallen van fraude leiden. Wellicht was het beter geweest om voorwerpen die zich lenen voor hergebruik als uitgangsmateriaal, niet onder de bijzondere regeling te laten vallen.

3.2. De voorschriften met betrekking tot het bijhouden van gescheiden boekhoudingen voor transacties die onder beide regelingen vallen, zouden, mede aan de hand van door lid-staten vast te stellen duidelijke bepalingen, moeten worden uitgewerkt.

3.3. Het verschil tussen de verkoop- en de aankoopprijs is als belastinggrondslag voor tal van courante goederen wellicht juist, maar gaat te ver bij goederen die al zeer lange tijd in het bezit van de wederverkoper zijn en die een aanzienlijk bedrag aan bedrijfskapitaal vertegenwoordigen, en waarvan de nominale waarde ook als gevolg van de geldontwaarding fluctueert.

3.4. Zoals reeds in de algemene opmerkingen is gezegd, wordt de aard van de belasting veranderd door het feit dat de lid-staten de in het tijdvak van aangifte gerealiseerde omzet mogen globaliseren.

3.5. Het systeem waarbij goederen bij uitvoer naar derde landen worden belast en bij invoer uit die landen worden ontlast, kan bepaalde moeilijkheden opleveren en fraude in de hand werken, met name wanneer het goederen van grote waarde betreft.

3.6. De in punt D van artikel 1 bedoelde keuzemogelijkheid kan ertoe leiden dat de eindverbruiker nog zwaarder wordt belast.

3.7. Mocht worden besloten om de „bestemming” als criterium te hanteren voor het heffen van BTW op goederen die van de ene naar de andere EG-lid-staat worden overgebracht, dan zullen de bepalingen van artikel 28 nog verder moeten worden herzien.

3.8. Bijlage H dient grondig te worden bekeken; dit is echter een moeilijke opgave waarvan in dit verband wellicht beter kan worden afgezien. De tekst van de bijlage dient na zorgvuldig overleg tussen deskundigen en de betrokken kringen te worden uitgebreid en gepreciseerd. Het is vooral zaak dat een definitie wordt gegeven van „originele standbeelden” en van „ambachtswerk”.

Gedaan te Brussel, 21 juni 1989.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

Advies over de economische situatie in de Gemeenschap medio 1989

(89/C 201/04)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 25 oktober 1988 besloten, overeenkomstig artikel 20 (vierde alinea) van het Reglement van Orde een advies op te stellen over de economische situatie in de Gemeenschap medio 1989.

De Afdeling voor economische, financiële en monetaire vraagstukken, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 13 juni 1989 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Geuenich.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 267e zitting (vergadering van 22 juni 1989) het volgende advies uitgebracht, dat met 76 stemmen vóór, 44 stemmen tegen, bij 9 onthoudingen is goedgekeurd (hoofdelijke stemming).

Opmerkingen vooraf

In onderhavig initiatiefadvies wordt uit het economische beleidsinstrumentarium een bij voorrang ten uitvoer te leggen maatregelenpakket samengesteld waarmee volgens het Comité bij de verwezenlijking van de binnenmarkt tot een evenwichtiger economische ontwikkeling kan worden bijgedragen. In dat verband hebben in de eerste plaats de lid-staten tot taak, de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de binnenmarkt binnen de gestelde termijn een feit wordt. In het advies over de sociale ontwikkeling zijn alle uit het onderzoek naar de sociale problemen naar voren gekomen aspecten verwerkt; de Afdeling wijst er in dit verband eens te meer op dat economisch en sociaal beleid elkaar aanvullen.

1. Economische prognoses van de Commissie voor 1989**1.1. Belangrijkste kenmerken van de economische situatie**

1.1.1. In haar beoordeling van de vooruitzichten voor de economische ontwikkeling in de Gemeenschap en in de wereld gaat de Commissie van betrekkelijk optimistische prognoses uit. Op basis van de onverwacht dynamische ontwikkeling in 1988 wordt ook voor 1989, ondanks een lichte verslechtering van de economische randvoorwaarden in de wereld, op een aanhoudend krachtige economische groei gerekend. Voorts verwacht de Commissie dat de werkgelegenheid zal toenemen en dat de werkloosheid, die zich nog altijd op een veel te hoog niveau beweegt, iets zal afnemen. Wat de inflatie betreft, rekent de Commissie op een gemiddeld iets hoger tempo. Een dergelijke combinatie van groei- en inflatietempi kan echter nog altijd als gunstig worden betiteld.

1.1.2. Bemoedigende ontwikkelingen zijn volgens de Commissie dat het economisch dynamisme van een aantal lid-staten „overslaat” op de partnerlanden, dat de groei in toenemende mate door de investeringsactiviteit wordt gedragen en dat de Gemeenschap wat de inflatie betreft een naar verhouding vergaande stabiliteit en convergentie heeft weten te bereiken. Volgens de Commissie is er echter ook aanleiding tot bezorgdheid: de inflatie zou weer kunnen aanwakken, de begrotingstekorten in een aantal landen zijn te hoog, de

onevenwichtigheden van de lopende rekeningen van de lid-staten nemen toe, terwijl de werkloosheid, die in de Gemeenschap gemiddeld nog altijd meer dan 10% van de beroepsbevolking bedraagt, grote zorgen blijft baren.

1.2. Internationaal economisch klimaat

1.2.1. Door de structurele aanpassingen die zich de afgelopen jaren in de meeste industrielanden hebben voltrokken, is het weerstandsvermogen van de volkshuishoudingen toegenomen, zodat er ondanks tal van turbulente ontwikkelingen toch een economisch groei-proces op gang kon komen. Deze groei zal zich, zij het in een lager tempo dan vorig jaar, in verband met de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) waarschijnlijk ook in 1989, voor het zevende achtereenvolgende jaar, voortzetten. In de VS zou de economische groei in verband met de iets afzwakkende groei van de interne vraag en van de export wel eens een vertraging te zien kunnen geven. In Japan zal vooral de geringere stijging van de interne vraag waarschijnlijk voor een in vergelijking met vorig jaar iets geringere, zij het nog altijd krachtige groei zorgen. Ondanks de impulsen die van de groei van de internationale economie op de uitvoer van de Gemeenschap uitgaan, zal de bijdrage van de buitenlandse handel tot de groei van het bruto binnenlands produkt (BBP) van de Gemeenschap in verband met de snellere stijging van de invoer waarschijnlijk toch negatief blijven.

1.2.2. Het proces van vermindering van de internationale onevenwichtigheden op de lopende rekeningen vordert gestaag. Het feit dat het totale overschot van de Gemeenschap tegenover de rest van de wereld daalt, duidt er echter op dat de lopende rekeningen van andere lid-staten dan de Bondsrepubliek Duitsland in een snel tempo verslechteren; de overschotten van de Bondsrepubliek Duitsland nemen zelfs nog toe, terwijl de handelsbalanstekorten van een aantal lid-staten t.o.v. de Bondsrepubliek ook toenemen. De schuldenproblematiek van de ontwikkelingslanden, de tweede grote bron van economische onevenwichtigheden in de wereld, zal in het bijzonder in verband met de inmiddels weer aantrekkende rente waarschijnlijk niet minder worden en de ontwikkelingsvooruitzichten voor deze landen ook in de toekomst aanzienlijk beknotten.

1.2.3. De Amerikaanse rentepolitiek is al sinds enige tijd op inflatiebestrijding en stabilisering van de dollar gericht. In dat land is de rente voor kortlopend geld

aanzienlijk sterker gestegen dan de rente voor langlopend geld. Hieruit blijkt dat de genomen maatregelen een stabiliserende werking gehad hebben op de inflatieverwachtingen. Verdere renteverhogingen van Amerikaanse zijde zouden de groei in de VS en in de wereld echter aantasten, vooral omdat de rentetarieven internationaal met elkaar samenhangen en in dat geval over de gehele linie nog verder zouden toenemen.

1.3. De EG-volkshuishouding

1.3.1. De vooruitzichten voor de economische groei in de Gemeenschap blijven over het geheel genomen positief; dit duidt op een voortzetting van de buitengewoon lange fase van bestendige, zij het gematigde expansie.

Wel moet er rekening mee worden gehouden dat de EG-volkshuishouding in sterke mate van de wereldeconomie afhankelijk is. De wereldeconomie bevindt zich thans weliswaar nog in een krachtige groei-fase, maar deze kan door een aantal onopgeloste problemen zo worden onderbroken. Risicofactoren blijven de enorme schuldenlast van de ontwikkelingslanden, de Amerikaanse tekorten op begroting en lopende rekening, alsook de onzekerheden in verband met de dollarkoers.

In verband met het ongunstigere internationale klimaat, de langzamere stijging van het particuliere verbruik en het restrictieve geld- en/of begrotingsbeleid in een aantal lid-staten zal de groei in de Gemeenschap bij ca. 3,25% komen te liggen; daarbij mag voorts op een verbetering van de aanbodvoorwaarden worden gerekend. In een aantal landen, o.m. Italië, Spanje, Portugal en het VK, zou het huidige groeidynamisme wel eens kunnen verslappen, zodat dan andere partnerlanden dank zij de ontvangen impulsen wellicht een expansievere rol zullen gaan spelen.

1.3.2. In bijna alle EG-landen heeft de toegenomen investeringsactiviteit in 1988 de belangrijkste bijdrage tot de groei geleverd. In verband met het aanzienlijk verbeterde rendement van de factor kapitaal en de inmiddels bereikte bezetting van de productiecapaciteit mag op een uitbreiding van de kapitaalgoederenvoorraad en op een verschuiving van arbeidsbesparende naar uitbreidingsinvesteringen worden gerekend. Bovendien wordt de investeringsactiviteit wellicht positief beïnvloed door het feit dat de ondernemingen zich steeds meer op de tot stand te brengen Europese interne markt richten.

1.3.3. Hoewel de werkgelegenheidsgroei de afgelopen jaren licht is toegenomen, blijft de werkloosheid hardnekkig meer dan 10% van de beroepsbevolking treffen. Dit betekent dat ongeveer 15 miljoen personen als werkloos geregistreerd staan. Het aantal langdurig werklozen stijgt nog altijd en maakt inmiddels meer dan 50% uit van het totaal aantal werklozen. De jeugdwerkloosheid ligt in de Gemeenschap gemiddeld nog steeds boven de 20%. De geconstateerde groei van de werkgelegenheid leidt echter niet tot een even sterke daling van de werkloosheid: enerzijds komen niet-geregistreerde werklozen (de zgn. „verborgen reserve”) weer aan de slag, en anderzijds neemt de participatie-

graad toe. Voor 1989 wordt bovendien op een lichte daling van de werkgelegenheidsgroei tot iets meer dan 1% gerekend. Voorts moet in aanmerking worden genomen dat het totale arbeidsvolume minder sterk toeneemt omdat de gecreëerde nieuwe arbeidsplaatsen vaak deeltijdbanen zijn. Gelukt het niet om de huidige geringe daling van de werkloosheid in een stroomversnelling te brengen, dan zal de werkloosheid in de Gemeenschap zelfs in 1992 niet duidelijk beneden de 10% van de beroepsbevolking komen te liggen.

1.3.4. Over het geheel genomen zal de inflatie in de Gemeenschap waarschijnlijk maar weinig toenemen en daarmee beheersbaar blijven (de deflator van de particuliere consumptie zal in 1989 naar schatting 4,85% bedragen). Wel is in de diverse lid-staten — zij het uiteenlopende mate — grotere waakzaamheid geboden omdat de factoren die de prijsstijging tot nog toe hebben gedempt, aan betekenis verliezen. Zo mag b.v. niet meer op een verdere verbetering van de ruilvoet worden gerekend. Bovendien ontstaat vooral in landen die al geruime tijd een bijzonder hoge bezettingsgraad van hun productiecapaciteit kennen, o.m. het VK, Italië en Spanje, een interne inflatoire druk die door zowel de vraag- als de kostenontwikkeling in de hand wordt gewerkt. In de Gemeenschap zal desondanks de gemiddelde stijging van de nominale loonkosten per eenheid produkt ook in 1989 waarschijnlijk gematigd blijven (EG: + 3,3%, tegen + 4,5% in de VS en + 1,6% in Japan). De toeneming van de monetaire aggregaten zal, naar het zich laat aanzien, een vertraging te zien geven.

1.3.5. De convergentie van de inflatietempi in met name de aan het Europese Monetaire Stelsel (EMS) deelnemende landen heeft tot versterking en stabilisering van de monetaire samenhang in de Gemeenschap geleid. Aan de andere kant blijft de begrotingssituatie van de lid-staten sterk uiteenlopen, terwijl de externe saldi weer grotere verschillen te zien geven; hiervan kan een bedreiging uitgaan op de stabiliteit van het EMS.

2. Te nemen economische beleidsmaatregelen

2.1. Coördinatie van de economische politiek in EG-verband

Coördinatie van de economische politiek in de Gemeenschap is op grond van de vergaande en nog toenemende economische vervaechting per definitie een zaak van lange adem. Convergentie is echter, ook op grond van de actualiteit, nog dringender geworden. Aan de ene kant betekenen de discrepanties in de saldi van de lopende rekening een bedreiging voor de huidige wisselkoersverhoudingen. Aan de andere kant vereist de op handen zijnde verdere liberalisering van het kapitaalverkeer dat het monetair en het begrotingsbeleid sterker convergeren. In dit coördinatieproces moet echter met de belangen van alle betrokkenen rekening worden gehouden. In principe moeten de landen met omvangrijke overschotten op hun lopende rekening en met een grote prijsstabiliteit een expansieve beleidskoers volgen, terwijl andere landen zich in dat opzicht gematigder dienen op te stellen. In dat verband moet het echter als normaal worden beschouwd dat de in een inhaalmanoeuvre gewikkelde industrielanden in de EG hun ontwikkelingsproces ook bij wege van kapitaalinvvoer

en tekorten op de lopende rekening financieren. Concluderend kan men stellen dat met coördinatie van de economische politiek wordt beoogd, de economische groei en de groei van de werkgelegenheid te consolideren en zó te stimuleren dat de werkloosheid kan worden teruggedrongen.

2.2. *Monetaire en wisselkoerspolitiek*

2.2.1. De na de beurscrash in het najaar van 1987 op gang gekomen succesvolle samenwerking op monetair vlak dient met het oog op een verdere stabilisering van de dollarkoers intensief te worden voortgezet. Commissie en Raad zouden daartoe i.v.m. de weliswaar gestegen, maar te geringe en derhalve te stimuleren particuliere besparingen in de VS voorts op vermindering van het Amerikaanse begrotingstekort moeten aandringen, vooral ook omdat de druk op de internationale rentestand daardoor verminderd zou worden. De noodzakelijke terugdringing van het Amerikaanse tekort op de lopende rekening kan door expansieve maatregelen van Europese zijde, voor zover dit mogelijk is (zie paragraaf 2.1), worden ondersteund.

2.2.2. Het wisselkoersbeleid binnen Europa zou erop gericht moeten zijn, het aantal aan het EMS deelnemende landen te vergroten en tegelijkertijd de interventiemarges te verkleinen. Ook hiervoor is de in paragraaf 2.1 geschetste nauwere coördinatie van de economische politiek absoluut noodzakelijk. Voorts zou een sterkere economische integratie er ook al toe bijdragen dat er meer wisselkoersstabiliteit in de Gemeenschap komt. Veranderingen in deze wisselkoersen of aanpassing van de pariteiten van de aan het EMS deelnemende valuta's zijn evenwel niet uit te sluiten.

2.2.3. Zolang de wisselkoers van de Amerikaanse dollar niet opnieuw heftige schommelingen vertoont, kan de monetaire politiek in Europa sterker op interne economische doelstellingen worden gericht. Behoud van de bereikte prijsstabiliteit is van belang voor een aanhoudende economische groei en een toeneming van de werkgelegenheid. In het monetair beleid is het zaak, te voorkomen dat inflatieverwachtingen ontstaan. Daarvoor is wellicht een geringere uitzetting van de geldhoeveelheid dan in de afgelopen jaren het geval is geweest, nodig; anders zou namelijk twijfel kunnen ontstaan aan de wil van de centrale banken om de stabiliteit te handhaven. De prijsontwikkeling baart slechts in enkele landen enige zorg; wel moet er overal op worden gelet dat de toekomstige kostenontwikkeling geen roet in het eten gooit. Zolang deze situatie aanhoudt, is er geen aanleiding om op de rem te gaan staan en verdergaande monetaire maatregelen te nemen dan nodig is om nieuwe inflatieverwachtingen tegen te gaan. In verband met de nog veel te omvangrijke werkloosheid in de Gemeenschap zou het daarentegen gewenst zijn dat van de monetaire politiek impulsen uitgaan die de economische groei zo veel mogelijk stimuleren. In dit opzicht is het wegens de vooraanstaande rol van de Bundesbank binnen het EMS zaak dat deze bank zich niet al te behoedzaam opstelt. De Bundesbank zou er b.v. rekening mee moeten houden dat de recente snellere stijging van de consumentenprijzen in de Bondsrepubliek vooral te wijten is aan de verhoging van de verbruiksbelasting; deze verhoging zal slechts een eenmalig effect op het tempo van de prijsstijging hebben. Daarom, en mede tegen de achtergrond van de vereiste

solidariteit in EMS-verband, mag de Bundesbank niet aan een dreigende internationale rentewedloop deelnemen, noch hieraan voedsel geven.

2.3. *Begrotingsbeleid*

Vermindering van de begrotingstekorten in een aantal landen betekent een belangrijke bijdrage tot een gecoördineerde, op samenwerking stoelende economische politiek in EG-verband; een dergelijk beleid zal de stabiliteit van prijzen, rente, saldi der lopende rekeningen en wisselkoersen ten goede komen. Bij deze consolidatie mogen de kwalitatieve aspecten echter nooit uit het oog worden verloren: de consolidatie moet gericht zijn op continuïteit en mag niet ten koste gaan van openbare, produktieve investeringen, ten einde het ontstaan van nieuwe arbeidsplaatsen en het kwalitatieve element van de economische groei niet in gevaar te brengen. Tegelijkertijd moet worden geconstateerd dat vooral de Bondsrepubliek Duitsland in verband met haar economische situatie over speelruimte in het financieel beleid beschikt, welke speelruimte ook ten behoeve van Europa zou moeten worden aangewend.

2.4. *Loonbeleid*

2.4.1. In verband met de gestegen groei, de produktiviteitsverbeteringen en het gestegen rendement van investeringen, welke grotendeels te danken zijn aan gematigde loonakkoorden, is nu de tijd rijp voor verantwoorde reële loonsverhogingen, die tegelijkertijd een positieve ontwikkeling van de particuliere consumptie mogelijk zullen maken.

2.4.2. Het loonbeleid moet voorts bijdragen tot verbetering van de werkgelegenheidssituatie. Volgens de Afdeling moet dit o.m. gebeuren door met inachtneming van de krachtiger toenemende produktiviteit de arbeidstijd verder te verkorten en te reorganiseren. Door langerlopende collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO's) af te sluiten en hierin gefaseerd uit te voeren afspraken m.b.t. de werktijden op te nemen, wordt het voor het bedrijfsleven gemakkelijker om de noodzakelijke financierings- en aanpassingsmaatregelen te plannen. De in dit verband veelvuldig geregistreerde hogere bezettingsgraad van de productiecapaciteit van het bedrijfsleven draagt ertoe bij, de kosten van arbeidstijdverkortung (ATV) gering te houden, de concurrentiepositie van de EG t.o.v. derde landen te beschermen en het werkgelegenheidseffect van ATV te versterken.

3. *Binnenmarkt en noodzakelijke beleidsmaatregelen*

3.1. *Uitgangspositie*

3.1.1. De krachtigere economische groei van het moment — indien deze althans kan worden volgehouden — vormt een goed draagvlak voor de voltooiing van de interne markt: een krachtige groei maakt het doorvoeren van de noodzakelijke structuurveranderingen immers gemakkelijker en minder pijnlijk. Doordat het vooruitzicht van de tot stand te brengen binnenmarkt op zich al voor groei-impulsen zorgt, versterken deze twee processen elkaar. Daarmee zijn ook de voorwaarden voor het bereiken van de fundamentele doelstelling van de interne markt, nl. verhoging van de welvaart in

de Gemeenschap, vermindering van de werkloosheid en versterking van de sociaal-economische samenhang, aanzienlijk gunstiger geworden.

3.1.2. Hoewel de Europese Raad van Hannover al tot de conclusie kwam dat het programma voor de totstandbrenging van de interne markt inmiddels zo ver is gevorderd dat een weg terug niet meer mogelijk is, wil de Afdeling erop wijzen dat voortdurend nieuwe vooruitgang bij de tenuitvoerlegging van het programma moet worden geboekt: stilstand zou namelijk wel eens tot achteruitgang kunnen leiden. De verwachtingen die ondernemers en werknemers koesteren, mogen door de politiek niet worden beschaamd. De Raad en de regeringen van de lid-staten kunnen het in hen gestelde vertrouwen waar maken door:

- in de komende twaalf maanden verdere belangrijke, nog niet goedgekeurde voorstellen uit het programma voor de totstandbrenging van de binnenmarkt vast te stellen, o.m. openstelling van de markten voor overheidsopdrachten, verdere harmoniseringsmaatregelen in het vervoersbeleid en aanpassingen op fiscaal vlak,
- begeleidende maatregelen te nemen in het kader van het structuurbeleid, de sociale politiek en de externe handelspolitiek,
- een macro-economische politiek te voeren die consequent op krachtigere, kwalitatieve groei is gericht.

3.2. *Economische kansen die de binnenmarkt biedt*

3.2.1. In het Verslag-Cecchini worden vier uiterst belangrijke maatregelen en gevolgen van het programma tot verwezenlijking van de binnenmarkt geschetst, nl.:

- afschaffing van grenscontroles, inclusief wederzijdse erkenning van technische normen (afschaffing van fysieke, technische en fiscale handelsbelemmeringen),
- liberalisering van de markten voor overheidsopdrachten,
- liberalisering van de financiële dienstverlening, en
- enorm „aanbod-effect” op het bedrijfsleven (schaalvoordelen voor de industrie, alsook scherpere concurrentie).

Afhankelijk van aard en omvang van de begeleidende maatregelen kan een en ander een extra groei van 4,5 à 7,5 % van het reële BBP opleveren en 1,8 à 5,7 miljoen werkzoekenden aan een werkkring helpen. Deze dank zij een breed opgezet empirisch onderzoek tot stand gekomen berekeningen moeten — de opstellers van het rapport hebben daar zelf ook op gewezen — echter met voorzichtigheid worden gehanteerd. Overigens zijn de resultaten reeds in twijfel getrokken. Hoewel het Comité de berekeningen niet aan een nader onderzoek kan onderwerpen, ziet het zich hierdoor toch in zijn mening gesterkt dat de voltooiing van de binnenmarkt voor de Gemeenschap per saldo economische voordelen zou moeten opleveren.

3.2.2. Er moet echter een kritische kanttekening worden geplaatst bij de manier waarop in het Verslag-Cecchini wordt beschreven hoe kostendalingen blijkbaar bijna automatisch tot meer groei en werkgele-

genheid lijken te leiden. Er wordt hier te veel vanuit partiële, micro-economische invalshoeken geredeneerd. Daarom worden omvang en duur van mogelijke negatieve effecten die het programma tot voltooiing van de binnenmarkt kan hebben voor de werkgelegenheid en de regionale ontwikkeling onderschat. Volgens het Comité moet er beslist rekening mee worden gehouden dat, vooral in de beginfase, kostenbesparingen het gevolg zijn van het feit dat elders in de Gemeenschap inkomsten — macro-economisch gezien uiteindelijk inkomens met koopkracht — wegvallen. Aangezien zulks daar ook kan leiden tot vraaguitval, kan de effectieve vraag waarschijnlijk alleen worden gehandhaafd indien de kostenbesparingen onmiddellijk tot meer vraag van de kant van de ondernemingen, tot prijsdalingen of tot loonstijgingen leiden. Op oligopolistische markten, die door een sterke mate van prijsstarheid worden gekenmerkt, staat het echter geenszins vast dat dit ook zal gebeuren. Bovendien zal de gehoopte omzetsijting voor de ondernemingen zeker niet automatisch tot stand komen, maar alleen wanneer de gevraagde hoeveelheid, als reactie op de gedaalde kosten en prijzen, meer dan evenredig toeneemt.

3.3. *Algemeen werkgelegenheidsbeleid*

3.3.1. Het Comité adviseert daarom, het proces van kostenvermindering in het bedrijfsleven van meet af aan met maatregelen aan de vraagzijde te begeleiden, en niet eerst prijsdalingen, vermindering van de overheidstekorten en verbeteringen van het saldo op de lopende rekening af te wachten; de voltooiing van de binnenmarkt zal immers over de gehele linie een verbetering van de aanbodvoorwaarden tot gevolg hebben. Negatieve werkgelegenheidseffecten van het programma ter voltooiing van de binnenmarkt kunnen zo van het begin af aan voorkomen worden, terwijl al in een vroeger stadium nieuwe werkgelegenheid tot stand zal komen.

3.3.2. In dit verband dringt het Comité erop aan, de maatregelen aan de vraagzijde zodanig te kiezen dat in het programma ter voltooiing van de binnenmarkt recht wordt gedaan aan de essentiële doelstellingen van een kwalitatieve groei, o.m. een betere bescherming van milieu en consument alsook meer sociaal-economische samenhang in de Gemeenschap.

3.4. *Regionale politiek*

3.4.1. Een primaire doelstelling van het regionaal beleid van de EG moet zijn, het inhaalproces van landen en regio's met een naar verhouding laag BBP per capita aanmerkelijk te versnellen. Meestal komt daar nog bij dat de onevenredig omvangrijke werkloosheid in deze landen en regio's moet worden teruggedrongen. Ook een geïntegreerde ontwikkeling van het platteland speelt een rol bij het streven om de grote verschillen tussen de regio's en landen te overbruggen.

3.4.2. Tussen 1987 en 1993 zal het budget van de structuurfondsen worden verdubbeld, terwijl er ook nieuwe kaderverordeningen zijn met betrekking tot de taken van de fondsen en de coördinatie van de maatregelen van deze fondsen met die van de Europese Investeringsbank (EIB). Daarmee is aanzienlijk verbetering gekomen in de mogelijkheden voor de Commissie om

doeltreffende steun te verlenen, welke door nationale inspanningen moet worden geschraagd. Het Comité verwijst in dit verband naar zijn advies over dit onderwerp ⁽¹⁾.

3.4.3. Het Comité is het met de Commissie eens dat dit inhaalproces ondersteund moet worden door meer investeringen, zowel van overheidswege als van particuliere zijde. Deze investeringen moeten gericht zijn op infrastructuur die het bedrijfsleven ten goede komt, o.m. aanleg van wegen, en op modernisering van het produktie-apparaat. In dat verband is de constatering op haar plaats dat loonmatiging in de betrokken landen en regio's het moderniseringsproces alleen maar zou vertragen, aangezien verouderde produktietechnieken nog rendabel zouden blijven. Om ervoor te zorgen dat investeringen daar gemakkelijker gefinancierd kunnen worden, moet de toegang tot tegen redelijke condities beschikbaar te stellen investeringskapitaal, met name ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf (MKB), met inbegrip van de coöperaties, in deze landen algemeen worden verbeterd.

3.5. Sectorpolitiek

3.5.1. De Gemeenschap heeft al een langdurig integratieproces achter de rug, waardoor in tal van sectoren dank zij het geheel of gedeeltelijk verdwijnen van niet-tarifaire handelsbelemmeringen al een vergaande vervlechting van de goederenhandel heeft plaatsgevonden. In andere sectoren is dit proces van vervlechting beperkt gebleven, hoewel er nauwelijks handelsbelemmeringen zijn die een krachtigere wederzijdse penetratie van de markten in de weg staan. In al deze sectoren zal het programma ter voltooiing van de binnenmarkt effecten hebben die te overzien en aanvaardbaar blijven.

3.5.2. Resteren echter nog enkele belangrijke sectoren (bouw van elektriciteitscentrales, locomotieven, telecommunicatie-apparatuur, grote computerinstallaties) waar de afschaffing van de fysieke, technische en fiscale handelsbelemmeringen, alsook de liberalisering van de markten voor overheidsopdrachten de aanzet tot ingrijpende structuurveranderingen zullen geven. Het is zaak dat op tijd en op duidelijke en transparante wijze wordt aangegeven, welke ontwikkelingen plaats moeten vinden, en deze ontwikkelingen vervolgens zodanig door te voeren dat de gevolgen ervan voor bedrijfsleven, werknemers en gemeentes c.q. regio's sociaal-economisch aanvaardbaar blijven. In dat verband kan het nodig zijn dat middelen van de structuurfondsen moeten worden ingezet. Ten einde de herstructurering te plannen, stelt het Comité voor, sectorcomités voor de betrokken bedrijfstakken in het leven te roepen. Deze comités zouden een verlengstuk moeten zijn van de sociale dialoog en hierin zouden vertegenwoordigers van de sociale en economische belangen en van de Commissie zitting moeten hebben.

3.6. Infrastructuurpolitiek van de EG

Het proces van marktintegratie in Europa en daarmee ook de ontwikkeling van de binnenmarkt kan door een verbeterde infrastructuur nog worden versterkt. Zowel het spoorwegnet, het net van doorgaande autosnelwegen en de telecommunicatie-infrastructuur zijn sectoren waar nog heel wat achterstand is in te halen. In dat verband is het vooral zaak om de verbindingen met de perifere regio's in Europa te verbeteren. Volgens het

Comité zouden haalbaarheidsstudies moeten worden verricht voordat de projecten van start gaan en zouden particuliere financieringsbronnen moeten worden gezocht. Voor het overige verwijst het Comité naar de uitvoerige adviezen die het reeds over deze materie heeft uitgebracht ⁽²⁾.

3.7. Mededingingsbeleid

3.7.1. Ook in de toekomst moet er in Europa een doeltreffende concurrentie blijven om ervoor te zorgen dat de kostenvoordelen van de binnenmarkt werkelijk alle burgers ten goede komen en dat de gehoopte intensivering van de concurrentie en verbetering van de efficiency en het innovatievermogen van het bedrijfsleven er inderdaad komen. In dat verband is het vooral van belang dat van Gemeenschapswege fusiecontrole kan worden uitgeoefend op „concentraties van communautaire betekenissen”. De controlebevoegdheden van de EG en de nationale bevoegdheden in dit verband moeten op eenduidige wijze worden afgebakend. Er zou overwogen kunnen worden om deze bevoegdheid van de Commissie naar een onafhankelijke instantie over te hevelen. Voor het overige verwijst het Comité naar zijn advies over deze problematiek van juni 1988 ⁽³⁾. Wanneer de handelsbelemmeringen eenmaal uit de weg zijn geruimd, moeten marktstructuren en mogelijke veranderingen hierin als gevolg van fusies echter aan de hand van een EG-dimensie worden beoordeeld. Daar de EG-markten in principe open moeten staan voor de rest van de wereld, lijkt dit zeker noodzakelijk indien men wil bereiken dat het bedrijfsleven van de Gemeenschap met de VS, Japan en een aantal zeer succesvolle nieuwe industrielanden kan concurreren.

3.7.2. Zowel de EG- als de nationale autoriteiten zouden bijzondere aandacht moeten besteden aan het MKB, dat wat informatie en planning betreft tegenover het grootbedrijf in het nadeel is. Informatie en adviezen van overheidszijde kunnen ertoe bijdragen dat deze nadelen worden gecompenseerd. In dit verband is het Comité ermee ingenomen dat de Commissie initiatieven heeft genomen tot en steun verleent aan de oprichting van EG-voorlichtings- en -adviesbureaus in alle lidstaten van de Gemeenschap. Ook steun voor samenwerkingsverbanden is een belangrijke maatregel om de concurrentienadelen van het MKB te verminderen.

3.8. Consumentenbeleid

3.8.1. De opheffing van handelsbelemmeringen, in het bijzonder de onderlinge aanpassing en de wederzijdse erkenning van technische voorschriften en normen, zal de consument voor nieuwe problemen plaatsen.

3.8.2. Ten aanzien van tal van goederen kan zelfs uitvoerige informatie en adviesverstrekking de consument niet voldoende bescherming bieden. Hier moet o.m. worden gedacht aan levensmiddelen en huishoudelijke artikelen, gevaarlijke gebruiksgoederen en financiële diensten met een hoog risico. In dit verband dienen de voorschriften en normen bij wijze van voorzorg op een hoog niveau te worden geharmoniseerd.

⁽²⁾ PB nr. C 23 van 30. 1. 1989, blz. 8, en PB nr. C 347 van 22. 12. 1987, blz. 18 e.v.

⁽³⁾ PB nr. C 208 van 8. 8. 1988, blz. 11.

⁽¹⁾ PB nr. C 337 van 31. 12. 1988, blz. 39 e.v.

3.8.3. Bovendien moeten voorlichting en adviesverstreking t.b.v. de consument worden uitgebreid (zie het desbetreffende advies van het Comité). Op deze plaats wil het Comité er in het bijzonder op wijzen dat adequate leerplannen voor het onderwijs gezien moeten worden als essentieel onderdeel van een rationeel consumentenbeleid.

3.9. *Actieve milieubescherming voor een efficiënte volkshuishouding*

3.9.1. Volgens het Comité vormt een intensievere milieubescherming de belangrijkste bijdrage tot een kwalitatieve economische groei. Tot nog toe was het al zo dat een nationaal milieubeleid, b.v. op het gebied van lucht- en waterverontreiniging, slechts in beperkte mate mogelijk en doeltreffend is. Door de toenemende economische vervlechting in Europa en door de totstandbrenging van de binnenmarkt is het van nog groter belang geworden dat er een gecoördineerd en bindend Europees milieubeleid ten uitvoer wordt gelegd.

3.9.2. Aan de ene kant is het zaak om door tekortkomingen in het verleden ontstane milieuschade ongedaan te maken, b.v. door sanering van vervuilde stortplaatsen en grond of door aanpassing van oude installaties aan de huidige stand van de techniek. Voorts zouden de gemeenschappelijke voorschriften en normen voortdurend aan de jongste stand van de techniek moeten worden aangepast en t.a.v. nieuwe installaties en nieuwe produkten zelfs verplicht moeten worden gesteld. Wat het onderzoeksbeleid op dit gebied betreft, is het zaak om waar mogelijk preventieve milieutechnieken te ontwikkelen, zodat het ontstaan van milieuschade zo veel mogelijk kan worden voorkomen.

3.9.3. Milieubescherming leidt tot nieuwe werkgelegenheid, nl. als gevolg van de milieu-investeringen en de ontwikkeling van nieuwe, in het bijzonder voor de export geschikte „milieugoederen”. Voorts is milieubescherming dikwijls een vereiste voor de herstructurering van de industrie en de totstandbrenging van nieuwe werkgelegenheid, b.v. in de traditionele industriële regio's, waar het in het verleden veroorzaakte milieubederf het herstructureringsproces belemmert. Bovendien is het zo dat ondernemingen die snel op andere productieprocedures en produkten weten over te schakelen, een concurrentievoorsprong verkrijgen ten opzichte van ondernemingen die zich niet zo snel aan de nieuwe milieu-eisen aanpassen (b.v. de katalysatorauto).

3.9.4. In beginsel dient de vervuiler voor de kosten van milieubescherming op te draaien. Dit betekent dat vooral bedrijfsleven en consumenten deze lasten moeten dragen. Het risico om die kosten te moeten dragen en eventueel zelfs strafrechtelijk vervolgd te worden moet zo groot zijn dat niemand het nog aandurft de door de overheid vastgelegde grenswaarden te overschrijden.

3.9.5. Tot slot kan het Comité niet voorbij gaan aan de gigantische problemen die zouden ontstaan indien het „broeikaseffect” werkelijkheid zou worden. Aangezien dit effect in dat geval ongekende veranderingen in het economische leven in zowel de ontwikkelde als de ontwikkelingslanden noodzakelijk zou maken, en zeer omvangrijke en ingrijpende tegenmaatregelen zouden moeten worden genomen, zou nu al onderzoek moeten worden gedaan naar deze veranderingen en zou met de uitvoering van maatregelen reeds een aanvang moeten worden gemaakt, ondanks het feit dat de risico's i.v.m.

het broeikaseffect pas na zeer lange tijd actueel zouden worden. Het Comité vindt dan ook dat de Commissie samen met de regeringen in mondiaal verband nu al met spoed de nodige stappen zou moeten nemen om op zo kort mogelijke termijn tot een gemeenschappelijke evaluatie van de risico's en van de te nemen maatregelen te komen.

3.10. *Werkgelegenheids- en arbeidsmarktpolitiek*

3.10.1. De Gemeenschap beschikt over een grote arbeidsreserve, aangezien de werkloosheid omvangrijk blijft en de participatiegraad vanaf een relatief laag niveau aan het stijgen is. De in de samenwerkingsstrategie voor meer groei neergelegde fundamentele macro-economische strategieën moeten dan ook worden voortgezet, zodat een economische groei van ca. 3,5 % en de daarmee samenhangende uitbreiding van de werkgelegenheid kunnen worden gehandhaafd. Het feit dat zich op bepaalde deel-arbeidsmarkten nu al weer knelpunten voordoen, bewijst wel hoe belangrijk het is dat nu al maatregelen worden genomen om het opleidingsniveau te verbeteren. In dat verband is zowel voor het bedrijfsleven als voor de overheid een bijzondere verantwoordelijkheid weggelegd.

3.10.2. Naarmate de binnenmarkt zijn voltooiing nadert, zal de factor opleiding van nog grotere betekenis worden. Onderlinge aanpassing van de leef- en arbeidsomstandigheden en van de sociale beschermingsrechten op een hoog niveau vereist o.m. dat de arbeidskrachten beter geschoold en omgeschoold worden. Daartoe zal het volgens het Comité onder meer nodig zijn om — met inachtneming van de bijzondere problemen van het kleinbedrijf — algemeen het recht in te voeren op betaald scholingsverlof. Anders zou de invoering van nieuwe technieken worden belemmerd. Bovendien brengt ook het programma ter voltooiing van de binnenmarkt structuurveranderingen teweeg, zodat op het vlak van het werkgelegenheids-, opleidings- en sociaal beleid maatregelen zullen moeten worden genomen om het voor de betrokkenen gemakkelijker te maken op de veranderingen in te spelen. Tot slot wijst het Comité er met nadruk op dat bijzondere voorrang moet worden gegeven aan het „Actieprogramma inzake langdurige werkloosheid” van de Commissie. Ook bij deze problematiek gaat het erom, maatregelen te nemen op het gebied van de beroepsopleiding; aan de andere kant moeten met subsidies van de structuurfondsen ook inderdaad arbeidsplaatsen worden gecreëerd om te voorkomen dat verworven vaardigheden weer verloren gaan.

3.10.3. Voorts is de jeugdwerkloosheid — zij het niet overal in dezelfde mate — nog altijd een groot probleem. De Commissie wordt verzocht, de op deze groep gerichte maatregelen in het kader van de structuurfondsen te intensiveren.

3.10.4. Aangezien de werkgelegenheid in de afgelopen jaren vooral toeneemt in de sector dienstverlening en in de vorm van tijdelijke en deeltijdbanen, doen zich bijzondere problemen voor ten aanzien van het CAO-beleid. In de allereerste plaats moet worden gegarandeerd dat ook deze werknemers tijdens hun beroepsleven voldoende sociale bescherming krijgen en dat zij voor een adequate pensioenregeling in aanmerking komen.

3.11. *Financieel overheidsbeleid*

3.11.1. De op korte termijn (zie paragraaf 2.3) al te nemen gedifferentieerde maatregelen inzake sanering van de overheidsfinanciën en gelijktijdige bevordering van openbare en particuliere investeringen is nog altijd een zaak van de middellange termijn. In dat verband meent het Comité dat het ten behoeve van een efficiëntere coördinatie van het financiële beleid zinvol zou zijn indien de nationale begrotingen tegelijkertijd zouden worden ingediend en goedgekeurd en indien de ministers van financiën van de EG-landen een Europese financiële planning op middellange termijn zouden opstellen.

3.11.2. De opheffing van fiscale grenzen is een belangrijke, maar moeilijk te verwezenlijken voorwaarde voor het vrije verkeer van goederen en diensten op de binnenmarkt. Het Comité heeft zich met name in 1988 uitvoerig bezig gehouden met de talrijke problemen die samenhangen met het nader tot elkaar brengen van de indirecte belastingen en hun toerekening op basis van het beginsel dat de eindverbruiker betaalt⁽¹⁾. Inmiddels heeft de Commissie nieuwe voorstellen inzake de harmonisering van de indirecte belastingen ingediend. Het Comité gaat ervan uit dat hem deze voorstellen onverwijld zullen worden voorgelegd, zodat het zich hierover indien nodig tijdig kan uitspreken.

3.11.3. Nog niet beantwoord is de vraag of de opheffing van de handelsbelemmeringen en de vrijmaking van het kapitaalverkeer ook een onderlinge aanpassing van de directe belastingen noodzakelijk maken. Het is namelijk niet uit te sluiten dat, omdat investeringen niet door alle lid-staten fiscaal op dezelfde wijze worden behandeld, de rivaliteit bij het aanlokken van werkgelegenheid de lid-staten ertoe aanzet, hun belastingstelsel aan te passen. Voorts bestaat onvoldoende inzicht in de belastingen die op het bedrijfsleven drukken. Het Comité dringt er daarom bij de Commissie op aan, haar Witboek over deze materie zo snel mogelijk af te ronden.

3.12. *Monetaire en wisselkoerspolitiek*

3.12.1. Een monetaire unie vormt geen noodzakelijk onderdeel van de eind 1992 te voltooien binnenmarkt. De Commissie gaat er daarentegen van uit dat de binnenmarkt de springplank moet zijn voor diverse andere beleidsvormen van de Gemeenschap, onder meer de maatregelen gericht op totstandbrenging van een economische en monetaire unie. Volgens het Comité zal een economische en monetaire unie van doorslaggevend belang zijn voor de verdere ontwikkeling van de voor eind 1992 geplande binnenmarkt. Een dergelijke unie

zal namelijk het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en werknemers nog verder vergemakkelijken dan na 1992 al het geval zal zijn, nl. doordat de transactiekosten en het handelsrisico nog geringer zouden worden.

3.12.2. Een monetaire unie, met in het laatste stadium één enkele EG-valuta, veronderstelt dat een grote mate van consensus wordt bereikt omtrent de fundamentele doelstellingen van de geld- en wisselkoerspolitiek, alsook over de vraag welke maatregelen de met het beheer van deze munt belaste instantie moet kunnen nemen en in hoeverre zij moet kunnen ingrijpen. Het gaat er in feite om dat overeenstemming wordt bereikt over de inhoud van het statuut van een Europese centrale bank. Zonder deze overeenstemming zullen de verschillende lid-staten hun monetaire bevoegdheden node aan EG-instellingen afstaan.

3.12.3. Uit de huidige toestand van het EMS blijkt dat er in de Gemeenschap nog aanzienlijke meningsverschillen bestaan omtrent de geld- en de wisselkoerspolitiek, alhoewel reeds sprake is van een aanzienlijke convergentie tussen de belangrijkste monetaire doelstellingen van een aantal lid-staten. De op handen zijnde liberalisering van de kapitaalmarkt en van het bankwezen (medio 1990 c.q. eind 1992) vereist een nog krachtiger convergentie van de geldpolitiek, het financiële, het belasting- en het inkomensbeleid, ten einde te voorkomen dat zich binnen de Gemeenschap abrupte verleggingen van kapitaalstromen voordoen. In die zin betekent de vrijmaking van de kapitaalmarkten een belangrijke initiële stap op weg naar een monetaire unie. De onderlinge aanpassing van het beleid zal het b.v. mogelijk maken om de interventiemarges binnen het EMS te verkleinen en zelfs om tot vaste wisselkoersen te komen. Wanneer een dergelijk niveau van integratie van de monetaire politiek eenmaal bereikt is, zal het ongetwijfeld veel gemakkelijker zijn om een echte monetaire unie tot stand te brengen. Voorts is het zaak dat institutionele en economische beleidsmaatregelen elkaar aanvullen: in dat verband zou in eerste instantie de toetreding van alle lid-staten tot het EMS dienstig zijn.

3.12.4. Het Comité is ingenomen met het verslag dat het comité-Delors over de economische en monetaire unie heeft voorgelegd. Het beschouwt dit verslag als een document van grote betekenis. Hierin wordt namelijk aangetoond dat de totstandbrenging van een economische en monetaire unie in Europa mogelijk is. De economieën van de lid-staten zullen echter alleen naar een eenheid kunnen toegroeien indien ook op de andere onderdelen van het Europese eenwordingsproces vorderingen worden gemaakt. Aangezien dit verslag een zeer adequate basis vormt voor de verdere discussie en de geleidelijke oplossing van de nog uit de weg te ruimen problemen, zal het Comité hierover een uitvoerig advies uitbrengen.

⁽¹⁾ PB nr. C 237 van 12. 9. 1988, blz. 14 e.v.

Gedaan te Brussel, 22 juni 1989.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

Alberto MASPRONE

BIJLAGE 1**bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben vóór het advies gestemd:

De dames en heren: Amato, Bento Gonçalves, Beretta, Berns, Berton, Bleser, Boddy, Bordes-Pages, Breyiannis, Cal, Calvet Chambon, Carroll, Cavazzuti, Christie, Conde, Cortois, Della Croce, De Tavernier, Dos Santos, Drilleaud, van Eekert, Etty, Eulen, Flum, Frandi, Freeman, Gayetot, Germozzi, Geuenich, Glesener, Gomez Martinez, Gredal, Haas, Hagen, Hilken, Houthuys, Hörsken, Jaschick, Jenkins, Laka Martin, Lappas, Larsen, Liverani, Luchetti, Maddocks, Margalef Masia, Mayayo Bello, Mercier, Morselli, Mourgues, Muhr, Muñoz Guardado, Murphy, Nielsen P., Nierhaus, Nieuwenhuize, Orsi, Proença, Pronk, Ramaekers, Rangoni-Machiavelli, Roseingrave, Rouzier, Santillan Cabeza, Schmitz, Schoepges, Silva, Smith A., Smith L., Spijkers, Staedelin, Vallejo Calderon, Vanden Broucke, Velasco Mancebo, Vercellino, Vidal.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben tegen het advies gestemd:

De dames en heren: Arena, Arets, Bagliano, Bredima Savopoulou, Broicher, Ceyrac, Clavel, Collas, Corell Ayora, van Dam, Donck, Fresi, Giacomelli, Green, Hancock, Kaaris, Kazazis, Löw, Lustenhouwer, Machado von Tschusi, Mainetti, Meyer-Horn, Muller, Neto da Silva, Noordwal, de Normann, Pardon, Pearson, Pelletier, Perrin-Pelletier, Petersen, Proumens, Ribière, Riera Marsa, Robinson, Romoli, Schade-Poulsen, Schnieders, Tamlin, Telles, Termes Carrero, Tukker, Wagner, Wick.

De volgende aanwezige of vertegenwoordigde leden hebben zich van stemming onthouden:

De dames en heren: Aspinall, Decaillon, Droulin, Flather, Margot, Matteoli, Morales, Tixier, Vassilaras.

BIJLAGE 2**Verworpen wijzigingsvoorstel**

Het volgende wijzigingsvoorstel, waarvoor één kwart van de stemmen is uitgebracht, is tijdens de beraadslagingen verworpen.

Paragraaf 2.4.2.

Deze paragraaf als volgt te formuleren:

„Het loonbeleid moet voorts bijdragen tot verbetering van de werkgelegenheidssituatie. De veelvuldig geregistreerde hogere bezettingsgraad van de productiecapaciteit van het bedrijfsleven draagt ertoe bij, de kosten van ATV en van loons- en salarisverhogingen die in het bijzonder bij cao's zijn overeengekomen, te beperken en de concurrentiepositie van de EG t.o.v. derde landen te beschermen alsmede het werkgelegenheidseffect van ATV te versterken.”

Motivering

Aangezien de leden van de groep Werkgevers het tijdens de te Madrid gehouden studiegroepsvergadering volstrekt oneens waren met de formulering van paragraaf 2.4.2., had de heer Giacomelli bovenstaande wijziging als compromis voorgesteld. Hiermee werd toen ingestemd door de aanwezige leden van de Groep Werknemers en door de deskundige van de rapporteur (de rapporteur was i.v.m. een persconferentie even afwezig). De indieners van dit wijzigingsvoorstel willen de op 23 mei jl. goedgekeurde oplossing alsnog in de tekst verwerken.

Stemuitslag

Vóór: 48, tegen: 64, onthoudingen: 4.

*BIJLAGE 3***bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**

Na de hoofdelijke stemming over het advies in zijn geheel hebben de hieronder vermelde leden van de Groep Werkgevers die tegen het advies hadden gestemd, de volgende minderheidsverklaring afgelegd:

„De hieronder vermelde leden van de Groep Werkgevers hebben tegen het advies gestemd hoewel zij zich in de meeste hierin vermelde uitspraken wel kunnen vinden.

Zij zij van mening dat zij in eerdere adviezen wat arbeidstijd betreft al zoveel concessies hebben gedaan als maar mogelijk was, en zij kunnen niet akkoord gaan met de wijze waarop de nieuwe tekst van paragraaf 2.4.2. is geformuleerd, m.n. waar het om verplichtingen op lange termijn gaat.

Het valt bovendien te betreuren dat in een advies dat op economische vraagstukken betrekking heeft, steeds overwegingen worden meegenomen die eigenlijk thuishoren in een advies m.b.t. het sociaal beleid.

De Groep wijst erop dat er in het advies een tegenstelling is tussen de aanbevelingen, die de loonkosten doen stijgen, en de opmerkingen over de problemen waarmee de Gemeenschap op het gebied van milieu en werkgelegenheid wordt geconfronteerd en die slechts m.b.v. aanzienlijke financiële inspanningen kunnen worden opgelost.

Ten slotte vinden de leden van de Groep dat er in het advies te sterk de nadruk wordt gelegd op het beleid aan de vraagzijde. Zij zijn het hiermee niet eens.”

Leden van de Groep Werkgevers die tegen het advies hebben gestemd.

De dames en heren: Arena, Arets, Bagliano, Bredima Savopoulou, Broicher, Ceyrac, Collas, Corell Ayora, van Dam, Donck, Fresi, Giacomelli, Green, Hancock, Kaaris, Kazazis, Low, Machado von Tschusi, Mainetti, Meyer-Horn, Muller, Neto da Silva, Noordwal, de Normann, Pardon, Pearson, Pelletier, Perrin-Pelletier, Petersen, Proumens, Ribiere, Riera Marsa, Romoli, Schade-Poulsen, Schnieders, Tamlin, Telles, Termes Carrero, Tukker, Wagner, Wick.

Advies over de sociale ontwikkeling in de Gemeenschap in 1988

(89/C 201/05)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 22 juni 1989 besloten, krachtens artikel 20, vierde alinea, van zijn Reglement van Orde een advies op te stellen over de sociale ontwikkeling in de Gemeenschap in 1988.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 mei 1989 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Schade-Poulsen.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 267e zitting (vergadering van 22 juni 1989) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (geen stemmen tegen, bij 3 onthoudingen) is goedgekeurd.

Inleiding

Het Comité heeft, in zijn adviezen en andere tot de Commissie gerichte documenten, steeds de overtuiging geuit dat het economische en het sociale beleid binnen de EG elkaar moeten aanvullen.

1988 was een jaar waarin het sociale aspect van de totstandbrenging van de interne markt voor het eerst op de politieke agenda stond. Zoals ook bij de top van Hannover en die van Rhodos werd benadrukt, viel het concept van een „sociaal Europa” in het gehele politieke spectrum te bespeuren, en het zal aan de vooravond van 1992 en daarna ongetwijfeld een sleutelrol blijven vervullen.

1. Tendenzen op sociaal gebied

1.1. In 1988 groeide de EG-economie met ca. 3,7 %, hetgeen het beste resultaat sinds 1978/1979 is. De gemiddelde inflatie schommelde rond de 3,5 % (met in sommige lid-staten uitschieters zowel naar boven als naar beneden), de rentabiliteit steeg aanzienlijk met 3,4 %, het loonpeil bleef in het algemeen betrekkelijk stabiel, de arbeidsproductiviteit nam met 2,4 % toe en de reële loonkosten per eenheid produkt gingen verder omlaag met bijna 1 %.

1.2. De werkgelegenheid steeg met 1,2 % vergeleken met 1987: er werden 1,6 miljoen nieuwe banen gecreëerd, het beste resultaat sinds 1975. Het feitelijke werkgelegenheidsvolume nam echter minder toe, omdat het bij driekwart van de nieuwe arbeidsplaatsen om deeltijdwerk ging.

1.3. De werkloosheid nam slechts met 0,3 % af en blijft duidelijk een groot probleem in de Gemeenschap: 16 miljoen mensen zijn werkloos, d.i. 11,5 % van de beroepsbevolking. Langdurige werkloosheid nam ook het afgelopen jaar weer toe en maakt thans meer dan de helft van de totale werkloosheid uit. De jeugdwerkloosheid in de EG is wel blijven dalen, maar bedraagt toch nog steeds ruim 20 %.

1.4. Aangevoerd kan worden dat dit hoge werkloosheidspeil ook een gevolg is van een aanzienlijke stijging

van het arbeidspotentieel, en met name het toenemend aantal vrouwen dat betaald werk zoekt. Er dient echter op te worden gewezen dat het percentage werkende vrouwen in de EG in 1988 — 64,5 — beduidend lager is dan in enkele geïndustrialiseerde landen elders (met name in Zweden: 82,5 %). Bovendien is in lid-staten met een hoog werkloosheidscijfer het aandeel van vrouwen op de arbeidsmarkt over het algemeen juist veel lager dan het gemiddelde.

1.5. Wanneer de werkgelegenheid per bedrijfstak bekeken wordt, ontstaat er misschien een duidelijker beeld van de uitdaging waarvoor de EG zich op werkgelegenheidsgebied gesteld ziet. De landbouw bijvoorbeeld kan momenteel slechts 8 % van de totale werkgelegenheid in de EG leveren. Het bedrijfsleven heeft weer meer personeel afgestoten en wegens hernieuwde rentabiliteit mogelijk geworden investeringen worden meestal in installaties, rationalisering en vaste activa gestoken.

Volgens de Commissie komt de huidige netto stijging van de werkgelegenheid (59,4 %) praktisch alleen voor rekening van de dienstensector. In deze sector zijn echter niet voldoende arbeidsplaatsen gecreëerd, laat staan in stand gehouden, om van een duidelijke positieve invloed op de massale werkgelegenheid te kunnen spreken.

1.6. Voorts wordt, zelfs in enkele lid-staten waar de groei sterker was, steeds duidelijker dat nieuwe vacatures op de arbeidsmarkt niet altijd vervuld kunnen worden. Er zij op gewezen dat dit probleem niet alleen voor zeer technische beroepen geldt. Zo kan de bouw-nijverheid in sommige landen niet voldoende geschoolde werknemers vinden.

1.7. Het Comité stelt vast dat voor bepaalde lagen van de bevolking het aangeboden werk een toenemend onzeker karakter heeft ⁽¹⁾. Kwetsbare categorieën, m.n. vrouwen, jongeren, migranten, etnische minderheden en gehandicapten, krijgen vaak ongeschoold en slecht betaald werk aangeboden, met weinig scholings-

⁽¹⁾ Zie *The changing face of work*, Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden, Dublin, 1988, blz. 108.

perspectieven en nog minder uitzicht op carrièreplanning; deze moeilijkheden worden door discriminatie soms nog verergerd. Voorts is het Comité er ernstig bezorgd over dat illegale kinderarbeid in sommige regio's nog steeds niet uitgeroeid is. Het zwarte circuit blijft onverflauwd actief.

1.7.1. Het Comité neemt er in dit verband kennis van dat de Commissie heeft toegezegd, diepte-onderzoeken naar de arbeidsmarkt in Europa uit te voeren en jaarlijks een rapport over de werkgelegenheidssituatie en -perspectieven in de EG uit te brengen. Dit rapport zou een duidelijke vergelijkende analyse moeten presenteren van de tendenzen in werkgelegenheid en werkloosheid, en daarbij ook meer inzicht moeten geven in het grijze gebied hiertussen, het toenemende gebruik van ongeregelde en niet-gedeclareerde arbeidskrachten en de uitbreiding van slecht beschermde arbeidsvormen. Tevens zou onderzocht moeten worden welk effect de demografische situatie in de lid-staten zal hebben, aangezien er in de nabije toekomst minder jongeren op de arbeidsmarkt zullen komen en vele oudere werknemers zullen uittreden. Dit rapport zou niet alleen door het Permanent Comité voor arbeidsmarktvraagstukken moeten worden bekeken, maar ook officieel aan het Economisch en Sociaal Comité moeten worden toegezonden.

1.8. De geografische ongelijkheden wat werkloosheid en inkomen betreft, werden in 1988 nauwelijks minder. In Spanje en Ierland bijvoorbeeld is 20 % van de beroepsbevolking werkloos (vgl. het voornoemde EG-gemiddelde van 11,5 %), terwijl er in sommige regio's nog steeds even grote of zelfs nog grotere verschillen voorkomen. In de vier armste landen van de EG bedraagt het gemiddelde inkomen, hoewel er een verbetering in de situatie begint te komen, nog steeds slechts 65 % van het gemiddelde inkomen per hoofd van het bruto binnenlands produkt (BBP) van de vier rijkste landen.

1.9. Aan de armoede in de EG, en vooral aan de „nieuwe vormen” hiervan, die in veel bredere lagen van de bevolking voorkomen, kon geen halt worden toegeroepen. De fundamentele tendens van de laatste tien jaar, die onlangs door de Commissie is aangegeven in een voorstel⁽¹⁾ waarop door het Comité commentaar is geleverd⁽²⁾, wijst nog steeds op een groeiend aantal van sociale bijstand afhankelijke personen (die hun soms nog steeds geweigerd wordt). Omdat de vraag naar sociale bescherming over de hele linie is toegenomen, zijn sommige vormen van sociale bijstand namelijk afgekald. Terwijl de sociale uitgaven over het geheel dus zijn toegenomen, is het aandeel hiervan in het BBP in de meeste lid-staten blijven dalen⁽³⁾.

(1) Zie doc. van 22 december 1988: „Voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een communautair actieprogramma op middellange termijn voor economische en maatschappelijke integratie van groepen van kansarmen”.

(2) Zie het informatief rapport van het Comité over „Armoede” van 9 maart 1989.

(3) Zie doc. van 7 december 1988: „Verslag van de Commissie, Raming op de middellange termijn van de uitgaven voor sociale bescherming en de financiering hiervan — perspectieven voor 1990 — overzicht”, blz. 6 en 7 (voorlopige titel van dit verslag, daar de Nederlandse versie nog niet beschikbaar is — vertaling).

1.10. Tegelijkertijd is het een zorgwekkende zaak dat, zelfs in sommige zeer welvarende groepen, de maatschappelijke normen steeds meer met voeten worden getreden en de jeugdcriminaliteit toeneemt.

2. Communautair sociaal beleid in 1988

2.1. Hoewel het concept van de „sociale dimensie” in 1988 meer dan tevoren in de belangstelling heeft gestaan, lijken de meningen t.a.v. de inhoud hiervan nog steeds uiteen te lopen. In dit verband dient eraan herinnerd te worden dat het Comité door de Commissie is verzocht, een advies over de mogelijke inhoud van een Communautair handvest van sociale grondrechten op te stellen. In het advies van het Comité over „sociale grondrechten in de EG”⁽⁴⁾, wordt het begrip „communautair sociaal handvest” verworpen en wordt erop aangedrongen, van de in het Verdrag neergelegde instrumenten gebruik te maken om de sociale grondrechten in de nationale wetgevingen te waarborgen. Samen met eerder door het ESC uitgebrachte adviezen⁽⁵⁾ zou dit moeten helpen het concept „sociale dimensie” ingang te doen vinden; het Comité ziet uit naar een reactie hierop van de Commissie.

2.2. De belangrijkste EG-initiatieven m.b.t. het sociaal beleid waren in 1988 een interdepartementaal interim-rapport⁽⁶⁾ en een werkdocument⁽⁷⁾. (In dit laatste document worden ca. 80 Commissievoorstellen en -maatregelen m.b.t. de „sociale dimensie” van de interne markt aangegeven; hiervan is pas een handvol door de Raad goedgekeurd, 20 liggen er nog bij de Raad en 40 zijn er in voorbereiding; 1992 nadert...) Bovendien heeft de Commissie een actieprogramma ten behoeve van langdurig werklozen gepresenteerd. De sociale dialoog in Hertoginnedal werd voortgezet. In verband met het statuut van een Europese naamloze vennootschap heeft de Commissie — in de vorm van een voorbereidend Memorandum — het beleidsthema „inspraak van werknemers” opnieuw ter tafel gebracht; dit kreeg de steun van het Comité⁽⁸⁾.

2.3. Een terrein waarop de Commissie concrete maatregelen nam, was gezondheid en veiligheid op de werkplek, waartoe zij verscheidene richtlijnvoorstellen voor minimumnormen indiende. Het Comité steunde deze voorstellen van harte, en keurde ook het Commissievoorstel tot wijziging van de bewijslast bij zaken m.b.t. gelijke behandeling goed.

(4) ESC-advies over de sociale grondrechten in de Europese Gemeenschap (PB nr. C 126 van 23. 5. 1989, blz. 4).

(5) ESC-advies en informatief rapport over de „Sociale aspecten van de interne markt” (PB nr. C 356 van 31. 12. 1987).

(6) *Social Europe: the social dimension of the internal market, interim report of the interdepartmental working party* (ISBN 92-825-8256-6).

(7) „Sociale dimensie van de interne markt”, werkdocument van de Commissie van 14 september 1988.

(8) ESC-advies (PB nr. C 23 van 30. 1. 1989).

2.4. Ten slotte werd vooruitgang geboekt door de hervorming van de structuurfondsen en uiteindelijk de verdubbeling van de daartoe bestemde middelen, die tot een sterkere sociaal-economische samenhang van de regio's in de Gemeenschap zou moeten bijdragen.

3. „1992” en de Europese „sociale uitdaging”

3.01. In 1988 beklemtoonde de Europese Raad uiteindelijk „het belang van de sociale aspecten van de vooruitgang op weg naar de doelstellingen van 1992”. Hij nam er nota van dat „de grote ongedeelde markt, door het wegnemen van de hinderpalen voor de groei, de beste vooruitzichten biedt voor het bevorderen van de werkgelegenheid en het verhogen van de algemene welvaart in de Gemeenschap, zulks ten voordele van al haar onderdanen”⁽¹⁾.

3.02. De totstandkoming van de Europese interne markt zal (indien deze naar behoren verloopt) waarschijnlijk bijdragen tot een opleving van bedrijfsleven en diensten, doordat hierdoor handels- en productiebelemmeringen worden weggenomen, schaalvoordelen worden geboden, de concurrentie verscherpt wordt en efficiency, technische innovatie en een dynamische herstructurering gestimuleerd worden. Als resultaat hiervan worden zowel besparingen ten bedrage van ca. 200 miljard Ecu voor het bedrijfsleven, als een hogere rentabiliteit en een bredere keus voor de consument verwacht⁽²⁾.

3.03. Tegelijkertijd kunnen zo'n 40 miljoen EG-inwoners die van minder dan de helft van het gemiddelde inkomen per capita moeten rondkomen, waaronder een deel van de ca. 16 miljoen werkloze Europese burgers en hun gezinnen, zich met recht afvragen wat „1992” voor hen in petto heeft: of deze „beste vooruitzichten” voor werkgelegenheid en welvaart aan hun neus voorbij zullen gaan; of het scheppen van nieuwe banen actief gestimuleerd en met zorg voorbereid zal worden, of dat deze „zo maar” zullen ontstaan; of het van de interne markt te verwachten handels- en economisch voordeel een doelbewuste, dan wel slechts een toevallige en ongelijke uitwerking op de sociale omstandigheden in Europa zal hebben; en of de veruimde structuurfondsen het beoogde effect zullen sorteren.

3.1. Nu „1992” nadert, is onze grootste zorg: werkgelegenheid, flexibiliteit, opleiding en mobiliteit.

3.1.1. Vergeleken met de thans, op nationaal niveau, ondernomen onsamenhangende pogingen om de massale werkloosheid terug te dringen, lijken „1992” en daarmee verband houdende EG-doelstellingen inderdaad enige hoop te bieden. De naar verwachting uit de voltooiing van de interne markt voortvloeiende non-inflatoire economische groei van 5 à 7% kan, op middellange termijn geprojecteerd, de werkgelegenheid in de EG namelijk met 1,5 tot 3,9% doen toenemen,

hetgeen een netto winst van 1,8 à 5 miljoen banen zou betekenen⁽³⁾. (Op korte termijn kan echter een groot aantal banen op de tocht komen te staan.)

3.1.2. De onmiddellijke „sociale uitdaging” waarvoor de EG zich nu geplaatst ziet, is ervoor te zorgen dat deze verwachte groei zowel gesteund wordt door als gesluit wordt in werkgelegenheidsstimulansen, dat niveau en kwaliteit van banen prioriteit krijgen en dat er een netto toename van arbeidsvolume en reële arbeidsplaatsen tot stand komt en gehandhaafd wordt. Het is niet de bedoeling dat de bestaande werkgelegenheid wordt geherstructureerd, zodat banen slechts worden verschoven of vervangen.

3.1.3. Het probleem wordt geïllustreerd door het feit dat de inspanningen en offers achter het huidige economische herstel, die tot de beste resultaten in tien jaar hebben geleid, niet met enige fundamentele bijstelling van de werkloosheid of het werkgelegenheidsvolume gepaard gegaan zijn. Er zijn in Europa meer mensen aan het werk dan ooit tevoren, maar de in 1988 geregistreerde groei van 3,5% heeft niet tot een belangrijke vermindering van het aantal volledig werkloze Europese burgers geleid. De capaciteit van nieuwe, expansieve commerciële bedrijfstakken, zoals de dienstverlening, om extra voltijdskrachten op te nemen lijkt beperkt, vooral nu de nieuwe informatietechnologie steeds meer in haar eigen behoeften voorziet.

3.1.4. Dit voortdurende werkgelegenheidstekort is de reden dat de Europese „sociale uitdaging” in de tijd tot „1992” en daarna, meer moet inhouden dan het doorsluizen van groei naar werkgelegenheid en van werkgelegenheid naar verdere groei. Bij de „sociale uitdaging” dient gedacht te worden aan en bepaalde mix van beleidsingrediënten die erop gericht is de werkgelegenheid te stimuleren en daarbij inspeelt op een deel uitmaakt van de fluctuerende vraag van de markt, zonder daarvan slechts een variabele te zijn. Met andere woorden:

— de grotere flexibiliteit en de economische prestaties van de markt dienen door soepele werkmethoden en adequate scholing ondersteund te worden, zodat het arbeidspotentieel maximaal benut kan worden,

— evenzo dienen de vooruitzichten van de markt te worden aangevuld door via overleg tot stand gekomen werkgelegenheidsprogramma's die gericht zijn op maatschappelijke behoeften, zoals huisvesting, diensten t.b.v. samenleving en burgers, verbetering van de kwaliteit van het bestaan, bescherming en opwaardering van milieu en natuurlijke hulpbronnen, behoud en vernieuwing van het cultuurbezit enz. Deze behoeften zijn namelijk van vitaal belang voor de sociale structuur van de Europese democra-

⁽¹⁾ Europese Raad te Hannover, 27/28 juni 1988, „Conclusies van het voorzitterschap”.

⁽²⁾ Zie: „Alles op alles voor Europa: de uitdaging 1992” (Cecchini-rapport).

⁽³⁾ *Ibid.*

tie, waarvan de vrije markt afhankelijk is, en aan de behoeften waarvan externe producenten of concurrenten nooit zouden kunnen voldoen.

3.1.5. In eerste instantie zou het voor een aanhoudende economische groei die ertoe zou leiden dat investeringen in vaste activa meer werkgelegenheid opleveren, nodig zijn dat consequent vooruitgang wordt geboekt op het vlak van de verhoudingen tussen arbeidskrachten en aanbodzijde, m.n. door realistische lonen, lagere loonkosten per eenheid produkt en soepel inzetbare, gemotiveerde arbeidskrachten, zodat een hogere produktiviteit van de factor kapitaal, een betere benutting van de bedrijfsuitrusting en een flexibeler organisatie van het productieproces bereikt kunnen worden.

3.1.5.1. Hierbij zij meteen aangetekend dat loonmatiging en gemotiveerde, flexibele inzetbaarheid niet aan arbeidskrachten kunnen worden opgelegd; evenmin kunnen deze maatregelen worden gehandhaafd in een sfeer van wantrouwen, onzekerheid en angst voor de toekomst, waar slechts het recht van de sterkste geldt. Arbeidskrachten mogen niet louter als één van de produktiefactoren gezien worden; zo'n opvatting is niet bevorderlijk voor een goede organisatie van de produktie, noch voor de sociale cohesie en stabiliteit die het bedrijfsleven nodig heeft. Hieruit spreekt te weinig gevoel voor de voordelen op lange termijn die kunnen voortvloeien uit de loyaliteit, kwaliteit, betrouwbaarheid en de onbetwiste gemotiveerde flexibiliteit van werknemers die door de permanente scholing, nascholing en service waarvan zij profiteren, aan hun bedrijf gebonden worden.

3.1.5.2. Een maatschappelijk meer verantwoorde en commercieel beter uitvoerbare methode, waarin naar een evenwicht tussen de aspiraties van werknemers en economische belangen wordt gestreefd, is de methode van zg. functionele flexibiliteit. Hiermee krijgen werknemers dank zij goede arbeidsverhoudingen en collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO's) meer kans, in een gegeven of snel veranderende organisatiestructuur van baan te veranderen, zodat zij soepeler kunnen reageren op kwalitatieve veranderingen in de vraag die veroorzaakt worden door de markt, technologie of door het bedrijf gedane strategische keuzen⁽¹⁾. Dit vergt zowel vooruitdenkend management als arbeidskrachten die bereid zijn, zich om- en bij te scholen of op meerdere terreinen geschoold te worden.

3.1.5.3. Nauw verbonden met deze op „functionele flexibiliteit” gebaseerde aanpak en van essentieel belang voor het doel het banenscheppende effect van bedrijfsinvesteringen te vergroten, is de noodzaak apparatuur zo lang mogelijk in bedrijf te houden en derhalve meer arbeid per eenheid kapitaal te kunnen inzetten⁽²⁾. Hier doet zich het complexe en potentieel omstreden vraagstuk van de organisatie van de arbeidstijd voor. Dit kan slechts in een geest van geven en nemen en met goede wil van beide kanten worden opgelost. Proefondervindelijk is gebleken dat het onder bepaalde om-

standigheden een goede oplossing kan zijn, de uit een langere bedrijfstijd van machines voortvloeiende kostenbesparing voor individuele arbeidstijdverkortingen en het creëren van meer arbeidsplaatsen aan te wenden.

In deze geest van wederzijdse flexibiliteit en reorganisatie van de arbeidstijd zou ook overwogen kunnen worden, het in deeltijd werken gemakkelijker te maken voor degenen die dat wensen en betere, meer genuanceerde sociale voorzieningen te ontwikkelen die beantwoorden aan de behoeften van een moderne maatschappij.

3.1.5.4. Bij dit alles is een positieve en constructieve houding nodig, die van een democratisch (en rendabel) concept van „sociaal partnerschap” uitgaat, van verantwoordelijke samenwerking, voorlichting en overleg, van plannen maken voor de toekomst in plaats van vasthouden aan het verleden en van vooruitgang op grond van overeenkomsten en consensus, in plaats van via een van bovenaf opgelegd dictaat. De meest geschikte weg daartoe lijkt het sluiten van CAO's tussen de sociale partners op alle overeengekomen niveaus, aangevuld door nationale en Europese rechtskaders waarbinnen sociale grondrechten en rechten van werknemers gewaarborgd worden⁽³⁾.

3.1.5.5. In verband hiermee dient er ook voor gezorgd te worden dat de in de gehele EG erkende rechten die binnen het kader van „1992” tot meer werkgelegenheid kunnen leiden — m.n. het vrije verkeer van werknemers — correcte toepassing vinden. In het „Witboek” over de voltooiing van de interne markt sprak de Commissie de hoop uit dat de leerlingopleidingsstelsels (met inbegrip van stages bij bedrijven) spoedig onderling zouden worden aangepast, en dat in een volgend stadium een „EG-beroepsopleidingskaart” zou worden ingevoerd. Er is sindsdien enige vooruitgang op dit terrein geboekt, b.v. met het Besluit van de Raad van 1 december 1987, op grond waarvan alle jongeren die dat willen na hun leerplicht gedurende twee of meer jaar een beroepsopleiding moeten kunnen volgen⁽⁴⁾. In de tussentijd is de Commissie met de nodige technische voorbereidingen begonnen om de vergelijkbaarheid van de getuigschriften van vakbekwaamheid tot stand te brengen, waarbij zij geholpen wordt door het Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (Cedefop); zij bereidt momenteel gemeenschappelijke beroepsprofielen voor die in de EG als referentiekader voor wederzijdse erkenning en nieuwe opleidingscursussen zullen moeten dienen. De weg naar de goedkeuring van een „EG-beroepsopleidingskaart” lijkt echter nog lang. Terzelfdertijd zijn grote inspanningen nodig om het onderwijs ter voorbereiding op het beroepsleven aan te passen en op te vijzelen, meer talenonderwijsfaciliteiten te verschaffen, met name voor kinderen van migranten en etnische minderheidsgroepen, en gelijke kansen op de arbeidsmarkt te waarborgen.

3.1.6. Zoals hiervoor reeds vermeld, dient het balantekort in de EG ook te worden aangepakt door

⁽¹⁾ *Ibid.*

⁽²⁾ „Economisch Jaarverslag 1988/1989 - Voorbereiding op Europa” (COM(88) 591 def., vol. I), blz. 53/54.

⁽³⁾ Zie het ESC-advies over „Sociale grondrechten in de Europese Gemeenschap”, *op. cit.*, blz. 5-7.

⁽⁴⁾ PB nr. L 346 van 10. 12. 1987.

een EG-werkgelegenheidsprogramma dat gericht is op maatschappelijke behoeften en maximale benutting van het arbeidspotentieel van kleine bedrijven, coöperaties, adviserende instanties, zelfhulpgroepen en andere sociaal gerichte organisaties, alsmede van ambachtelijke en verzorgende beroepen die zowel in stadscentra als op het platteland opkomen. Gezamenlijke, werkscheppende investeringen, vooral in sectoren die de sociale cohesie en het welzijn bevorderen — huisvesting, diensten, openbare werken, infrastructuur, milieu enz. — zijn rendabeler dan steunmaatregelen voor de massale werkloosheid. Essentieel is de vraag of er in de lid-staten voldoende politieke wil aanwezig is om op EG-schaal een dergelijk kwalitatief, op werkgelegenheid

gericht investeringsprogramma, als integrerend onderdeel van „1992”, ten uitvoer te leggen.

3.2. De Europese „sociale uitdaging” houdt méér in dan alleen het werkgelegenheidsvraagstuk, alhoewel dit hierbij duidelijk centraal staat. Aangezien hierdoor ons dagelijkse leven bepaald wordt en onze gezinnen en hun toekomst ervan afhangen, heeft dit vraagstuk de meeste aandacht in dit advies gekregen. De Europese „sociale uitdaging” is uiteindelijk verbonden met de vraag, wat voor soort grensoverschrijdend ethisch en democratisch model ons voor ogen staat, naar welke synthese van maatschappelijke en consumentenbelangen wij streven en wat voor soort „Europa van de burgers” wij willen opbouwen. De boodschap van het Economisch en Sociaal Comité m.b.t. deze problematiek luidt „voortgang via consensus”.

Gedaan te Brussel, 22 juni 1989.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

Alberto MASPRONE

CEDEFOP —
EUROPEES CENTRUM VOOR DE ONTWIKKELING VAN DE BEROEPSOPLEIDING

HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF:

een onbegrensd terrein voor de beroepsopleiding

Als gevolg van de Europese Akte en met het oog op de bedreiging die van een uitsluitend binnenlandse handel uitgaat moet de Europese economie zich inspannen om te komen tot een gecoördineerd beleid en sociale uniformiteit. Alleen dan kan er een afdoend antwoord worden gegeven op de technologische innovatie van de internationale concurrentie. Het midden- en kleinbedrijf zal een sleutelrol moeten vervullen gezien het speciale belang van deze sector. De kwalificerende opleiding van leidinggevend personeel, technisch kader en werknemers moet in dit verband beschouwd worden als een belangrijke strategie. Er kan dan een dynamische economie tot stand komen, waarbij innovaties op het gebied van procedures en nieuwe produkten doorgevoerd worden.

64 blz.

Uitgave in: Deens, Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees, Spaans.

Catalogusnummer: HX-AA-87-003-NL-C

Vastgestelde prijzen in Luxemburg (exclusief BTW):

Ecu 3 Fl. 7,30 Bfr. 130

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
L-2985 Luxemburg

**CEDEFOP —
EUROPEES CENTRUM VOOR DE ONTWIKKELING VAN DE BEROEPSOPLEIDING**

KWALIFICATIES VOOR IEDEREEN

Een leidraad bij de opzet van nieuwe scholings- en werkgelegenheidsprojecten voor werkeloze jongeren in de EEG

Om iedereen aan een kwalificatie te helpen en vooral ook jongeren in achterstandssituaties kansen op werk en op een leven als volwassene te geven, moeten er op alle niveaus van het politieke besluitvormingsproces allerlei uiteenlopende initiatieven worden ontwikkeld.

De leidraad is het belangrijkste resultaat van het CEDEFOP-project dat onder de titel „Scholing van jongeren in nieuwe werkgelegenheidsvormen” van 1983 tot 1986 gerealiseerd werd. In dit project werd nagegaan of jongeren in achterstandssituaties geholpen kunnen worden met nieuwe scholings- en werkgelegenheidsinitiatieven en wat voor elementen uit deze initiatieven in het reguliere opleidingssysteem zouden kunnen worden ingevoerd.

De leidraad wil beleidsbepalers, ontwerpers van projecten en mensen in de praktijk helpen bij de planning, organisatie en uitvoering van de initiatieven.

In deel A worden enkele algemene aanwijzingen gegeven voor de conceptuele ontwikkeling van dergelijke projecten.

Deel B van de leidraad concentreert zich op de beschrijving en de analyse van bestaande innoverende scholings- en werkgelegenheidsinitiatieven voor jongeren.

In deel C worden richtlijnen geformuleerd voor het opzetten en realiseren van nieuwe scholings- en werkgelegenheidsprojecten.

De bijlage bevat een overzicht van een aantal projecten in de Europese Gemeenschap die als voorbeeld zouden kunnen dienen en geeft informatie over instellingen, projecten en adressen.

152 pagina's

Talen: ES, DE, EN, FR
DA, NL, IT (zonder bijlage)

Catalogusnummer: HX-47-86-010-NL-C ISBN: 92-825-7763-5

Prijs in Luxemburg (zonder BTW):

Ecu 4 Bfr. 180 Fl. 10,50

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
L-2985 Luxemburg

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

DE TOESTAND VAN DE LANDBOUW IN DE GEMEENSCHAP — VERSLAG 1987

Dit is het dertiende jaarverslag over de situatie in de landbouw in de Gemeenschap dat wordt gepubliceerd. Het bevat overzichten en statistieken over de algemene situatie (economische context, wereldmarkten), de produktiefactoren, de structuren en de marktsituatie voor de verschillende landbouwprodukten, de belemmeringen voor de gemeenschappelijke landbouwmarkt, de situatie van de consumenten en de producenten, de financiële aspecten. Ook de algemene vooruitzichten en de verwachtingen voor de markten van landbouwprodukten komen aan de orde.

432 blz., 24 graf.

Uitgave in: Deens, Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees, Spaans.

Catalogusnummer: CB-49-87-761-NL-C ISBN: 92-825-7687-6

Vastgestelde prijzen in Luxemburg (exclusief BTW):

Ecu 25,5 Bfr. 1 100 Fl. 59

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
L-2985 Luxemburg